

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากแบบสอบถามที่มีคุณสมบัติถูกต้องในการวิเคราะห์เรื่องนี้มีเพียง 500 ราย ที่คัดออกจากข้อมูลเดิมของสภาวิจัยแห่งชาติ 2 ราย และกำหนดเอาจำนวนครั้งของการสมรสเป็นตัวแปรที่คงที่ เพื่อศึกษาจำนวนบุตร โดยพิจารณาจากปัจจัยแต่ละปัจจัยดังต่อไปนี้

005756

ก. ปัจจัยทางประชากร

1. การสมรส และอายุที่สมรสที่มีการเจริญพันธุ์ การสมรสเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์สำหรับถ่ายทอดกรรมกรกและสืบสกุล โดยทั่วไปแล้วคนเราสามารถมีบุตรได้เริ่มประมาณอายุ 15 ปีขึ้นไปสำหรับสตรี ดังนั้นผู้สมรสตั้งแต่อายุน้อยย่อมมีโอกาสมีบุตรได้มากกว่าผู้ที่สมรสเมื่ออายุมาก ๆ จากการศึกษาที่อินเดียเคยพบว่า สตรีที่สมรสครั้งแรกมีอายุระหว่าง 13 ปี ถึง 17 ปี จะมีบุตรเกิดรอดสูงกว่าสตรีที่สมรสตั้งแต่อายุ 18 ปีขึ้นไป โดยเป็นอัตราส่วน 4.1 คน : 3.5 คน¹ และในการเปรียบเทียบเกณฑ์อายุเฉลี่ยของสตรีที่มีอายุแรกสมรสที่ต่ำกว่า 18 ปี ส่วนใหญ่ได้แก่สตรีชาวฮินดูสถาน อินเดีย และลังกา ซึ่งมีอายุเฉลี่ยประมาณ 17.1 ปี 17 ปี 19.1 ปี ตามลำดับ²

ในการสำรวจการกระจายตัวตามหมวดอายุของสตรีที่สมรสแล้วในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์พบว่า คนที่อยู่ในกลุ่มอายุ 20 - 24 ปี และ 30 - 34 ปี จะเริ่มสมรสครั้งแรก

¹ Edwin D. Driver, Differential Fertility in Central India (Princeton Princeton University Press, 1963) p.p. 83-84.

² Donald J. Bogue, Principles of Demography New York : John Wiley & Sons, Inc., 1966. p.315.

เมื่ออายุ 17.7 ปี 19.2 ปี 19.5 ปี และจะมีบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 1.89 คน 3.33 คน และ 4.81 คน ตามลำดับ³ การเปรียบเทียบอายุเฉลี่ยของชายและหญิง ที่มีเกณฑ์สมรสเมื่ออายุ 22 ปี ปรากฏว่า ลังการ้อยละ 50 อิศราเอเดร้อยละ 47 เกาหลีใต้อยู่ร้อยละ 54 อียิปต์ร้อยละ 58 เซลโกสโลวะเกียร้อยละ 47 และฮังการีร้อยละ 49⁴

Grabill และคณะได้ศึกษาการเจริญพันธุ์ของสตรีที่พัวพันเจริญพันธุ์ในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 1910-1944 พบว่า มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยระหว่าง 2.3 - 4.1 คนต่อสตรีผิวขาว 1 คน ที่มีอายุ 45-49 ปี และถ้าไม่ใช่สตรีผิวขาว จะมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 2.7 - 5.9 คนต่อสตรี 1 คน⁵ และ Takahshi ได้ศึกษาถึงอายุของคนที่ยอมสมรสในเกาะลูซอนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เมื่อปี ค.ศ. 1968 พบข้อเท็จจริงว่า คนส่วนมากนิยมสมรสเมื่ออายุ 22 - 25 ปี มากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ⁶

สตรีไทยจะเริ่มสมรสมากในกลุ่มอายุ 20 ถึง 30 ปี โดยพิจารณาจากอัตราการสมรสปี พ.ศ. 2503 ที่รายงานผลว่า สตรีในกลุ่มอายุ 20 ถึง 24 ปี จะเริ่มสมรสมากประมาณร้อยละ 79.5 และเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มอายุ 25 - 30 ปี ประมาณร้อยละ 86.0 และการเจริญพันธุ์ของสตรีไทยเฉลี่ยประมาณ 3.6 คน⁷ ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบ

³Herman Alvin, J. Fertility and Economic Behavior of Families in Philippines Rand Santa 1970. p. 15,27.

⁴Bogue. Op.cit., p.329.

⁵Wilson H. Grabill, and others, The Fertility of American Woman New York : John Wiley & Sons, 1958. p.46.

⁶Akira Takahshi, Land and Peasants in Central Luzon Philippine Center Press : Honolulu 1969. p. 28.

⁷สุวัจน, "ภาวะการไม่มีบุตรในประเทศไทย" รายการสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากรของประเทศไทย ครั้งที่ 3 หน้า 241.

เกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ของสตรีชนบทไทย และสตรีไทยมุสลิม โดยใช้ข้อมูลของสภาวิจัย-
แห่งชาติและสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และพบว่า การเจริญพันธุ์
ของสตรีไทยน่าจะสูงกว่าสตรีชาวไทยมุสลิม เพราะจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ของสตรีชาวไทย
มุสลิมโดยเฉลี่ยมีประมาณ 2.7 คนต่อสตรี 1 คน ในขณะที่สตรีชาวชนบทไทยมีโดยเฉลี่ย
3.6 คนต่อสตรี 1 คน ⁸

มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชนบท โดยใช้ข้อมูลของโครงการ-
วิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของ
ประเทศไทยพบว่า อายุแรกสมรสเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเจริญพันธุ์ โดยที่
จำนวนบุตร เกิดรอดจะลดลงตามการเพิ่มขึ้นของอายุแรกสมรสของสตรี เช่น สตรีที่มีอายุ
แรกสมรสต่ำกว่า 15 ปี จะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 3 - 6 คน แต่สตรีที่ทำการสมรสเมื่อ
อายุ 30 ปีขึ้นไป จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 2.9 คน ⁹

Jones และ Yanez ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเจริญพันธุ์และการยอมรับ
การวางแผนครอบครัวของประชากรไทยในเขตชนบททางภาคใต้เมื่อปี พ.ศ. 2514 พบว่า
การเจริญพันธุ์ของประชากรทางภาคใต้ของประเทศไทยมีจำนวนบุตรเกิดรอดเฉลี่ย 4.4 คน
ในเมื่อการศึกษาที่ภาคอื่น ๆ พบว่ามีความแตกต่างกันออกไป เช่นในชนบททางภาคเหนือ-

⁸ ทรายละเอียดได้จาก สมพงษ์ ชิวฉันท์, "การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมที่มีผลต่อ
ภาวะเจริญพันธุ์ของไทยและชาวมุสลิม" วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2512, หน้า 68.

⁹ ทรายละเอียดได้จาก สุวิธนา วิมลย์เศรษฐ์, "การเจริญพันธุ์ของสตรีไทยใน
เขตชนบท" วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2512, หน้า 26.

4.2 คน บางเขน 3.6 คน โพนาราม 4.6 คน และยะลา 3.6 คน ¹⁰

จากลักษณะโดยทั่วไปของข้อมูลพบว่า สตรีไทยมุสลิมที่เป็นท้าวอย่างนั้นสมรสเพียงครั้งเดียวร้อยละ 71.0 รองลงมาเป็นการสมรส 2-3 ครั้ง ร้อยละ 23.0 และสมรส 4 ครั้งขึ้นไปร้อยละ 6.0 (ตามตารางที่ 5)

และเมื่อนำกลุ่มอายุผู้ตอบสัมภาษณ์มาเกี่ยวข้องกับควย โดยถือจำนวนครั้งการสมรสเป็นหลัก และแบ่งอายุของผู้ตอบสัมภาษณ์เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มอายุ 15-24 ปี 25-34 ปี และ 35 ปีขึ้นไป ผลจากการศึกษาโดยทั่วไป พบว่าประชากรจะมีแนวโน้มมีบุตรน้อยในกลุ่มที่มีอายุน้อย ๆ และในกลุ่มที่มีอายุเพิ่มขึ้น จำนวนบุตรก็ยังคงเหมือนเดิม กล่าวคือในกลุ่มผู้ตอบสัมภาษณ์ที่มีอายุ 15-24 ปี (ตารางที่ 8) จะพบว่าประชากรมากกว่าสามในสี่ที่มีจำนวนบุตรระหว่าง 1 ถึง 4 คน ซึ่งในกลุ่มผู้ที่มีบุตรตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปนั้นมีเพียงร้อยละ 6.3 เท่านั้น ถึงแม้ว่าในกลุ่มอายุ 25-34 ปี และกลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไปจะมีผู้ที่มีบุตรมากคือ (5 คนและมากกว่า) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.1 และร้อยละ 10.9 ก็ตาม แต่ก็มีแนวโน้มที่จะมีบุตร 1 ถึง 4 คน ซึ่งยังมีแบบแผนเช่นเดียวกันกับผู้ที่มีอายุ 15-24 ปี

เมื่อนำจำนวนครั้งการสมรสมาเกี่ยวข้องกับควย ปรากฏว่าเกือบทุกกลุ่มของการสมรส ยกเว้นผู้สมรส 4 ครั้งและมากกว่า แบบแผนการมีบุตรยังมีลักษณะที่มีแนวโน้มจะมีบุตรน้อยในกลุ่มอายุแรก ๆ ซึ่งมีผลต่อแบบแผนการมีบุตรในกลุ่มอายุต่อมา คือมีลักษณะการมีบุตรเช่นเดิมถึงแม้เมื่ออายุจะเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาตามจำนวนบุตรพบว่า ในกลุ่มที่มีบุตร 3-4 คน จะเป็นกลุ่มที่มีอัตราส่วนสูงสุดทุกจำนวนครั้งการสมรส ซึ่งเป็นข้อที่น่าสังเกตว่าสตรีชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ส่วนใหญ่มีบุตรไม่เกิน 4 คน

ตารางที่ 8 อัตราส่วนร้อยละของการสมรส และจำนวนบุตรจำแนกตามกลุ่มอายุของสตรีไทยมุสลิม
ในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรส และ กลุ่มอายุผู้ตอบสัมภาษณ์.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4 คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
สมรส 1 ครั้ง					
อายุ 15-24 ปี	18.9(18)	31.6(30)	44.2(52)	5.3(5)	100.0(105)
อายุ 25-34 ปี	14.5(21)	29.8(43)	36.9(53)	18.8(27)	100.0(144)
อายุ 35 ปีขึ้นไป	20.5(23)	22.3(25)	49.1(45)	8.1(9)	100.0(102)
รวมทุกอายุ	17.6(62)	27.9(98)	42.7(150)	11.8(41)	100.0(351)
สมรส 2-3 ครั้ง					
อายุ 15-24 ปี	13.6(6)	34.1(15)	40.9(18)	11.4(5)	100.0(44)
อายุ 25-34 ปี	12.9(7)	35.2(19)	40.2(22)	11.1(6)	100.0(54)
อายุ 35 ปีขึ้นไป	11.2(2) *	27.7(5)	38.8(7)	22.3(4) *	100.0(18)
รวมทุกอายุ	12.9(15)	33.6(39)	40.6(47)	12.9(15)	100.0(116)
สมรส 4 ครั้งและมากกว่า					
อายุ 15-24 ปี	20.2(2) *	30.0(3) *	50.0(5)	-	100.0(10)
อายุ 25-34 ปี	21.5(3) *	35.7(5)	35.7(5)	7.1(1) *	100.0(14)
อายุ 35 ปีขึ้นไป	-	55.5(5)	33.3(3) *	11.2(1) *	100.0(9)
รวมทุกอายุ	15.2(5)	39.4(13)	39.4(13)	6.0(2)	100.0(33)
รวมสมรสทั้งหมด					
อายุ 15-24 ปี	16.4(26)	30.1(48)	47.2(75)	6.3(10)	100.0(159)
อายุ 25-34 ปี	14.6(31)	31.6(67)	37.7(80)	16.1(34)	100.0(212)
อายุ 35 ปีขึ้นไป	19.4(25)	27.1(35)	42.6(55)	10.9(14)	100.0(129)
รวมทุกอายุ	16.4(82)	30.0(150)	42.0(210)	11.6(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย

เกี่ยวกับอายุแรกสมรส ผู้ศึกษาโคจำแนกอายุแรกสมรสของประชากรตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือผู้ที่อายุแรกสมรส เมื่ออายุ 13 ปี และต่ำกว่า ผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุ 14-15 ปี และผู้ที่อายุแรกสมรสเมื่ออายุ 16 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เพราะสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้นั้นนิยมการสมรสเมื่ออายุยังน้อย ๆ และเมื่อพิจารณาโดยทั่ว ๆ ไป (ดูตารางที่ 9) ของผู้สมรสทั้งหมดพบว่า สตรีไทยมุสลิมในภาคใต้นั้นแนวโน้มที่จะมีบุตร 1 ถึง 4 คน ซึ่งมีมากกว่าสามในสี่ของประชากรทั้งหมด โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีบุตร 3-4 คน จะมีอัตราสูงสุดคือร้อยละ 42.0

อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาอายุแรกสมรส พบว่าผู้ที่อายุแรกสมรสเมื่ออายุ 13 ปี และต่ำกว่านั้น จะมีผู้ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไป (ประมาณร้อยละ 53.0) จะมีแนวโน้มมากกว่าผู้ที่มีบุตรต่ำกว่า 3 คน (ประมาณร้อยละ 47.0) และในกลุ่มที่อายุแรกสมรสสูงขึ้น (อายุแรกสมรสเมื่ออายุ 16 ปีขึ้นไป) ก็จะมีแบบแผนคล้ายคลึงกัน กล่าวคือร้อยละของผู้ที่มีบุตรมากกว่า 3 คนขึ้นไป มีมากกว่าผู้ที่มีบุตรต่ำกว่า 3 คน และในกลุ่มที่ไม่มีบุตรพบว่าผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุน้อย ๆ (อายุแรกสมรส 13 ปีและต่ำกว่า) จะไม่มีบุตรร้อยละ 15.2 ซึ่งต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุมากขึ้น (คืออายุแรกสมรสเมื่อ 16 ปีขึ้นไป) มีร้อยละ 18.6 เมื่อพิจารณาผู้ที่มีบุตรมาก ๆ คือ 5 คน และมากกว่า พบว่าผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุน้อย ๆ กล่าวคืออายุแรกสมรสเมื่อ 13 ปี และต่ำกว่าจะมีบุตรไม่แตกต่างกับผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุมาก ๆ (อายุแรกสมรสเมื่อ 16 ปีขึ้นไป) เท่าใดนัก คือผู้ที่มีบุตร 5 คน และมากกว่า ผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่อ 13 ปีและต่ำกว่ามีร้อยละ 13.3 และผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่อ 16 ปีขึ้นไปมีร้อยละ 13.0

เมื่อนำจำนวนครั้งของการสมรสมาศึกษาด้วย พบว่าผู้ที่สมรสเพียง 1 ครั้ง และมีอายุแรกสมรสเมื่อ 13 ปีและต่ำกว่ามีแนวโน้มที่จะไม่มีบุตรร้อยละ 15.9 ซึ่งต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุ 16 ปีขึ้นไปที่มีร้อยละ 21.3 และผู้ที่สมรส 2-3 ครั้ง ก็มีแบบแผนไปในทำนองเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาผู้ที่มีบุตรมาก ๆ คือมีบุตร 5 คนและมากกว่า พบว่าในผู้สมรส 2-3 ครั้ง ผู้ที่มีอายุแรกสมรสสูงกว่า คืออายุแรกสมรสเมื่อ 16 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะมีบุตรในเกณฑ์ดังกล่าวมากกว่าผู้ที่สมรสเมื่ออายุน้อย ๆ (อายุแรกสมรสเมื่อ 13 ปีและต่ำกว่า) ความถี่อัตราส่วนร้อยละ 16.6 และร้อยละ 12.5 ตามลำดับ ซึ่งผู้ที่สมรส 1 ครั้งจะแตกต่างกันไม่มากนัก ถ้าพิจารณาในบางกลุ่มเช่นผู้ที่มีบุตร 1-2 คน พบว่าผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุน้อย ๆ กล่าวคืออายุแรกสมรส 13 ปีและต่ำกว่า มีแนวโน้มที่จะมีบุตรในเกณฑ์ดังกล่าวมากกว่าผู้ที่สมรสเมื่ออายุ 16 ปีขึ้นไป ทุกกลุ่มจำนวนครั้งของการสมรส

ซึ่งจะสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ไม่สับสนจะมีความแน่นอนเท่าใดนัก ถึงแม้ว่าโดยทั่ว ๆ ไปผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุน้อย ๆ จะมีแนวโน้มในการไม่มีบุตรต่ำกว่าผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุสูง ๆ ก็ตาม แต่เนื่องจากไม่มีการควบคุมอายุปัจจุบันของผู้ตอบสัมภาษณ์ เพราะจำนวนจำกัด อัตราส่วนของการมีบุตรดังกล่าวอาจจะเกิดจากความแตกต่างทางด้านองค์ประกอบของอายุก็ได้

ตารางที่ 9 อัตราส่วนร้อยละของการสมรส และจำนวนบุตรจำแนกตามอายุแรกสมรสของสตรีไทยมุสลิม
ในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรส และ อายุแรกสมรส.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4 คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
<u>สมรส 1 ครั้ง</u>					
13 ปีและต่ำกว่า	15.9(24)	31.1(47)	39.7(60)	13.3(20)	100.0(15)
14-15 ปี	13.4(15)	35.7(40)	44.6(50)	6.3(7)	100.0(112)
16 ปีขึ้นไป	21.3(13)	11.5(7)	52.5(32)	14.7(9)	100.0(61)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	37.0(10)	14.8(4)*	29.6(8)	18.6(5)	100.0(27)
รวมทุกอายุ	17.6(62)	27.9(98)	42.7(150)	11.8(41)	100.0(351)
<u>สมรส 2-3 ครั้ง</u>					
13 ปีและต่ำกว่า	12.5(5)	35.0(14)	40.0(16)	12.5(5)	100.0(40)
14-15 ปี	12.7(6)	34.0(16)	42.6(20)	10.7(5)	100.0(47)
16 ปีขึ้นไป	16.6(3)*	26.8(5)	41.0(7)	16.6(3)*	100.0(18)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	9.0(1)*	36.4(4)*	36.4(4)*	18.2(2)*	100.0(11)
รวมทุกอายุ	12.9(15)	33.6(39)	40.6(47)	12.9(15)	100.0(116)
<u>สมรส 4 ครั้งและมากกว่า</u>					
13 ปีและต่ำกว่า	15.3(2)*	30.8(4)*	38.6(5)	15.3(2)*	100.0(13)
14-15 ปี	27.3(3)*	45.6(5)	27.2(3)*	-	100.0(11)
16 ปีขึ้นไป	-	28.6(2)*	71.4(5)	-	100.0(7)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	-	100.0(2)*	-	-	100.0(2)
รวมทุกอายุ	15.2(5)	39.4(13)	39.4(13)	6.0(2)	100.0(33)
<u>รวมสมรสทั้งหมด</u>					
13 ปีและต่ำกว่า	15.2(31)	31.8(65)	39.7(81)	13.3(27)	100.0(204)
14-15 ปี	14.1(24)	35.8(61)	42.9(73)	7.2(12)	100.0(170)
16 ปีขึ้นไป	18.6(16)	16.3(14)	51.2(14)	13.9(12)	100.0(86)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	27.5(11)	25.0(10)	30.0(12)	17.5(7)	100.0(40)
รวมทุกอายุ	16.4(82)	30.0(150)	42.0(210)	11.6(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

ผู้ศึกษาได้พยายามศึกษาถึงอิทธิพลของอายุแรกสมรส โดยควบคุมอายุปัจจุบัน
 ของผู้ตอบสัมภาษณ์ที่ผ่านการสมรสทั้งหมดโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม และไม่คำนึงถึงจำนวน
 ครั้งการสมรส พบว่าผู้ที่สมรสที่มีอายุน้อย ๆ คือ 15-24 ปี นั้น ผู้ที่มีอายุแรกสมรส
 เมื่ออายุน้อย ๆ กล่าวคือ อายุ 13 ปี และต่ำกว่า มีโอกาสที่จะไม่มีบุตรใด ในจำนวน
 ที่สูงกว่า (ประมาณ 14 ราย) ผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุเพิ่มขึ้น คือ 16 ปี ขึ้นไป
 (ประมาณ 3 ราย) (ดูตารางที่ 10) และในกลุ่มอายุสูงขึ้น กล่าวคือกลุ่มอายุ 25-34
 ปี พบว่าผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุน้อย ๆ จะมีแนวโน้มที่จะไม่มีบุตรในจำนวนที่สูงกว่า
 (ประมาณ 14 ราย) ผู้ที่มีอายุแรกสมรสเมื่ออายุเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกัน (ประมาณ 5 ราย)
 และในกลุ่มอายุ 35 ปี ขึ้นไป จะมีประชากรที่มีแบบแผนการไม่มีบุตร เหมือนกับ 2 กลุ่ม
 แรก ซึ่งเห็นได้ว่าแนวโน้มของการที่จะไม่มีบุตรนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกันทุกกลุ่มอายุ
 ของผู้ตอบสัมภาษณ์ ซึ่งอาจจะยังผลต่อจำนวนบุตรของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้ที่ทำให้มี
 แบบแผนการมีบุตรน้อยมากกว่ามีบุตรมาก

จึงอาจจะกล่าวได้ว่าเมื่อควบคุมอายุของประชากรที่ตอบสัมภาษณ์ และพิจารณา
 ตามอายุแรกสมรสจะพบว่าผู้ที่มีแนวโน้มจะไม่มีบุตร มักจะมีอายุแรกสมรสสั้นๆ ดังนั้น
 สตรีไทยมุสลิมในภาคใต้ที่นิยมสมรสเมื่ออายุน้อย ๆ มีแนวโน้มที่จะไม่มีบุตรมาก ซึ่งอาจ
 จะยังผลต่อการเจริญพันธุ์ของสตรีไทยมุสลิมเองได้ และเมื่อพิจารณาจำนวนบุตรก็พบว่า
 ส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มในการมีบุตรไม่เกิน 4 คนเช่นเดียวกัน



ตารางที่ 10 อัตราส่วนร้อยละของผู้สมรสทั้งหมด และจำนวนบุตรจำแนกตามอายุปัจจุบันของผู้สมรสและอายุแรกสมรสของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้.

อายุปัจจุบันของผู้สมรสและ อายุแรกสมรส	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4 คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
<u>อายุผู้สมรส 15-24 ปี</u>					
13 ปีและต่ำกว่า	18.2(14)	24.6(19)	50.7(39)	6.5(5)	100.0(77)
14-15 ปี	21.6(5)	35.1(13)	37.8(14)	5.5(2)*	100.0(37)
16 ปีขึ้นไป	11.1(3)*	37.1(10)	44.4(12)	7.5(2)*	100.0(27)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	5.6(1)*	3.3(6)	55.5(10)	5.6(2)*	100.0(18)
รวม	14.6(26)	30.2(48)	47.2(75)	6.3(60)	100.0(159)
<u>อายุผู้สมรส 25-34 ปี</u>					
13 ปีและต่ำกว่า	12.6(14)	24.2(38)	36.9(41)	16.3(18)	100.0(111)
14-15 ปี	16.7(11)	33.3(22)	33.2(22)	16.7(11)	100.0(66)
16 ปีขึ้นไป	16.6(5)	20.0(6)	55.3(16)	10.0(3)*	100.0(30)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	20.0(1)*	20.0(1)*	20.0(1)*	40.0(2)*	100.0(5)
รวม	14.6(31)	31.6(67)	37.8(80)	16.0(34)	100.0(212)
<u>อายุผู้สมรส 35 ปีขึ้นไป</u>					
13 ปีและต่ำกว่า	19.6(11)	19.6(11)	31.8(29)	9.0(5)	100.0(56)
14-15 ปี	18.7(6)	31.2(10)	34.5(11)	15.8(5)	100.0(32)
16 ปีขึ้นไป	12.5(3)*	25.0(6)	50.0(12)	12.5(3)*	100.0(24)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	29.4(25)	47.0(8)	16.7(7)	6.9(1)*	100.0(17)
รวม	19.4(25)	24.1(35)	42.6(55)	10.9(14)	100.0(129)
<u>รวมผู้สมรสทั้งหมด</u>	16.4(82)	30.0(150)	42.0(210)	11.6(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

2. ถิ่นที่อยู่อาศัยและการย้ายที่อยู่ก่อนการสมรส

ถิ่นที่อยู่อาศัยและการย้ายถิ่นที่อยู่ ย่อมมีผลต่อการเจริญพันธุ์อย่างใกล้ชิดเหมือนกัน มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางความประชากร เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยต่ออายุแรก-สมรส พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน จะมีโอกาสที่สมรสกันมากกว่าผู้ที่อยู่คนละหมู่บ้าน และอายุเฉลี่ยต่ำกว่าการสมรสที่อยู่นอกถิ่น ซึ่งแตกต่างกันประมาณ 0.8 ปี¹¹ น่าจะมีผลต่อการเจริญพันธุ์อีกด้วย พิจารณาในเมืองและชนบท การเจริญพันธุ์ของสตรีที่อยู่ในเมืองจะมีการเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่อยู่ในชนบท ซึ่งเป็นการค้นพบของ Badry¹² และเป็นการสอดคล้องกับการศึกษาของ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ที่ได้พบข้อเท็จจริงจากการศึกษาที่ไทราราม พบว่าสตรีที่อาศัยอยู่ใกล้ตัวเมืองมีการเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่อยู่ห่างจากตัวเมืองออกไป¹³

Goldstein ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นกับการเจริญพันธุ์ของประชากรไทย เมื่อ ค.ศ. 1971 พบว่าการย้ายถิ่นที่อยู่มีความสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์ เขาได้เสนอแนะว่า ในชนบท สตรีจะมีการย้ายที่อยู่น้อย แต่การเจริญพันธุ์สูงเมื่อเปรียบเทียบกับในเมือง เช่นสตรีที่สมรสที่ไม่ย้ายถิ่นที่อยู่ในชนบท 1000 คน จะมี

¹¹ ทรายละ เอียคไตจาก สมหมาย วันสอน, "ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่มีอิทธิพลต่ออายุแรกสมรสของคนไทยในชนบท" วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2513. หน้า 72.

¹² M.A. El. Badry, Some Aspects of Differential Fertility in Bombay, Sydney Conference, Contributed Paper, 1967. p.316.

¹³ Visid Prachuabmoh, "Factors Affecting Desire or Lack of Desire For Additional Progeny in Thailand." In Sociological Contribution to Family Planning Research, Edited by Donald J. Bogue, (Chicago : The University of Chicago Press, 1966) p.p. 391-393.

การเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีที่สมรสและอยู่ในเมือง 1000 คน แต่สตรีที่สมรสและโยกย้าย
 ดินที่อยู่เสมอ ๆ ในชนบทมีการเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีที่สมรสและไม่ย้ายดินที่อยู่ในชนบทอีก
 14

ในทำนองเดียวกัน Jones และ Jawalaksana ได้ศึกษาถึงการ-
 เจริญพันธุ์และการยอมรับการวางแผนครอบครัวของสตรีที่อยู่ในชนบททางภาคเหนือ
 ของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2513 พบว่าสตรีที่เคยสมรส และอยู่ในชนบททาง
 ภาคเหนือมีจำนวนบุตร เกิดรอดเฉลี่ย 4.2 คน เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภอบางเขน
 ซึ่งอยู่ชานเมือง มีเด็กเกิดรอดเฉลี่ย 3.6 คน แสดงให้เห็นว่าสตรีที่อยู่อาศัยในชนบทมี
 การเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีที่อยู่ในเมือง 15

ในการพิจารณาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการย้ายดินก่อนการสมรส พบว่า
 โดยทั่วไปผู้ที่เคยอยู่ก่อนการสมรสจะมีแนวโน้มที่จะมีบุตรต่ำกว่า 3 คน
 มากกว่าการมีบุตร 3 คนขึ้นไป (ดูตารางที่ 11) ถ้าพิจารณารวมผู้สมรสทั้งหมดที่อยู่
 หนานอื่นมาก่อน จะเห็นว่าเมื่อรวมผู้ที่มีบุตร 3 คนลงมา จะมีร้อยละ 52.3 ซึ่งมี
 อัตราส่วนสูงกว่าผู้ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไปเล็กน้อย ประมาณร้อยละ 47.7 และในทำนอง
 กลับกันผู้ที่เคยอยู่หนานอื่นมาก่อนการสมรส ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีบุตร 3 คนขึ้นไปสูงกว่า
 ผู้ที่มีบุตรต่ำกว่า 3 คน คือผู้ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไปมีร้อยละ 54.2 และร้อยละ 45.8
 จะเป็นผู้ที่มีบุตรต่ำกว่า 3 คน อย่างไรก็ตามแบบลักษณะการมีบุตรจะเปลี่ยนไปบ้าง
 เล็กน้อยตามจำนวนครั้งการสมรส กล่าวคือผู้ที่สมรส 1 ครั้ง จะเป็นแบบแผนการมี
 บุตรดังกล่าวนั้นแล้ว คือผู้ที่เคยอยู่หนานอื่นมาก่อนจะมีแนวโน้มในการมีบุตรต่ำกว่า 3 คน
 ประมาณร้อยละ 52.1 แต่ในกลุ่มที่สมรส 2-3 ครั้ง กลับพบว่า ผู้ที่มีบุตรต่ำกว่า 3 คน

14

Sydney Goldstein, Interrelations Between Migration and Fertility in Population Distribution in Thailand. (Institute of Population Studies, Chulalongkorn University, Research Report, No.5 November 1971) p. 27.

15

Gavin Jones and Jawalaksana Rachapaetayakom, Fertility and Contraception in the Rural North of Thailand. (Manpower Planning Division, National Economic Development Board, Thailand June 1970) p.5.

กลับมีอัตราต่ำกว่า ๘ ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไปที่เคยอยู่หม่านอื่นเช่นเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้เคยอยู่หม่านอื่นมีแนวโน้มที่อาจจะมีบุตรได้มากกว่า 3 คนขึ้นไป ซึ่งผู้ที่เคยอยู่หม่านอื่นแต่มีจำนวนบุตรต่ำกว่า 3 คน มีประมาณร้อยละ 45.4 ในขณะที่ผู้ที่อยู่หม่านอื่นมาก่อนและมีบุตร 3 คนขึ้นไปมีร้อยละ 54.6

เหตุผลดังกล่าว จึงน่าจะสรุปให้เห็นได้ว่าแบบลักษณะการกระจายของบุตรโดยทั่ว ๆ ไปของผู้ที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยก่อนการสมรสที่ไม่ใช่หม่านเดียวกันมีโอกาสที่จะมีแนวโน้มใหม่มีแบบแผนการมีบุตรต่ำ แต่ลักษณะไม่แน่นอนยากแก่การสรุปให้ชัดเจนได้ เพราะจะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อยตามจำนวนครั้งของการสมรส แต่ก็พอที่จะแสดงให้เห็นแนวโน้มของที่อยู่อาศัยกับแบบแผนการมีบุตรได้ ตามสมควรของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้ ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว และถ้าพิจารณาถึงจำนวนบุตรว่าสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้นี้มีจำนวนมากน้อยเพียงใด ก็ยังพบว่ามากกว่าสามในสี่จะมีบุตร 1 ถึง 4 คนเท่านั้น

ตารางที่ 11 อัตราส่วนร้อยละของการสมัครและจำนวนบุตร จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัยก่อนการสมัครของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมัครและถิ่นที่อยู่อาศัยก่อนการสมัคร.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4คน	บุตร 5 คนและมากกว่า	
<u>สมัคร 1 ครั้ง</u>					
<u>อยู่หมู่บ้านชนบท</u>	17.8(58)	27.4(90)	43.9(144)	10.9(36)	100.0(328)
<u>อยู่หมู่บ้านชนเมือง</u>	17.4(4)*	34.7(8)	26.2(6)	21.7(5)	100.0(23)
รวม	17.6(62)	27.9(98)	42.7(150)	11.8(41)	100.0(351)
<u>สมัคร 2-3 ครั้ง</u>					
<u>อยู่หมู่บ้านชนบท</u>	12.4(13)	34.3(36)	41.9(44)	11.4(12)	100.0(105)
<u>อยู่หมู่บ้านชนเมือง</u>	18.1(2)*	27.3(3)*	27.3(3)*	27.3(3)*	100.0(11)
รวม	12.9(15)	33.6(39)	40.6(47)	12.9(15)	100.0(116)
<u>สมัคร 4 ครั้งและมากกว่า</u>					
<u>อยู่หมู่บ้านชนบท</u>	20.0(5)	32.0(8)	40.0(10)	8.0(2)*	100.0(25)
<u>อยู่หมู่บ้านชนเมือง</u>	—	62.5(5)	37.5(3)*	—	100.0(8)
รวม	15.2(5)	39.4(13)	39.4(13)	6.0(2)	100.0(33)
<u>รวมสมัครทั้งหมด</u>					
<u>อยู่หมู่บ้านชนบท</u>	16.5(76)	29.3(134)	43.2(198)	11.0(50)	100.0(458)
<u>อยู่หมู่บ้านชนเมือง</u>	14.2(6)	38.1(16)	28.5(12)	19.2(8)	100.0(42)
รวม	16.4(82)	30.0(150)	42.0(210)	11.6(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย

ข. ปัจจัยทางสังคม

1. การศึกษาของทุสมรส

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับการเป็นอยู่ในสังคม และมีผลต่อการสมรสหย่าร้าง และการเจริญพันธุ์โดยตรง ผู้มีการศึกษาสูงย่อมตระหนักถึงฐานะและความสุขในครอบครัว โดยเฉพาะภาวะในปัจจุบันที่มีแนวโน้มว่า การมีบุตรมากจะเป็นภาระต่อการศึกษาเลี้ยงดู ท่อสุขภาพอนามัย และการศึกษา การศึกษาของชาวมุสลิมจัดเป็นรูปปอเนาะสอนเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งจากการวิจัยของศูนย์พัฒนาการศึกษา 2 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ. 2512 พบว่าในจำนวนนักศึกษาในปอเนาะ 8,399 คน มีผู้รู้ภาษาไทยสูงกว่าระดับประถมศึกษา 4 ร้อยละ 5.7 มีความรู้ระดับประถมศึกษา 4 ร้อยละ 46.0 นอกนั้นเป็นพวกที่ไม่รู้เลย ¹⁶

ในการศึกษาที่มาเลเซีย เมื่อปี ค.ศ. 1966 - 1967 พบว่า สามที่ที่มีการศึกษาแตกต่างกัน จะมีจำนวนบุตรที่เกิดรอดแตกต่างกัน คือ พวกที่ได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาจะมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.9 คน และพวกที่ไม่เคยได้รับการศึกษาจะมีจำนวนบุตรเกิดรอด 6.6 คน ¹⁷

มีผู้ศึกษาถึงปัจจัยด้านการศึกษาต่ออายุแรกสมรสของชาวชนบทไทย พบว่า คนที่มีการศึกษาจะมีอายุแรกสมรสสูงขึ้นกว่า และการเลือกคู่ในการสมรส ผู้ที่พ่อแม่เป็นผู้เลือกให้จะมีอายุเมื่อแรกสมรสสูงกว่าผู้เลือกคู่ครองเอง ¹⁸ เป็นการแสดงว่าการศึกษามีผลต่อการสมรสและการเจริญพันธุ์โดยตรง ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับสตรีที่อ่านออกเขียนได้ในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 1910 ปรากฏว่าสตรีที่อ่านและเขียนไม่ได้มีจำนวนบุตรเกิดรอด 6,075 คนต่อสตรี-

¹⁶ รวบรวมข้อมูลจากศูนย์พัฒนาการศึกษา ภาคศึกษา 2 การจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้, รายงานการวิจัย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2512, หน้า 18.

¹⁷ Malaysia National Family Planning Board. Report on West Malaysian Family Survey 1966-1967. Kuala Lumpur : 1968. p.p.230-231.

¹⁸ รวบรวมข้อมูลจาก สมหมาย วันสอน, แหล่งเด็วข้างคน, หน้า 76.

1,000 คน ในขณะที่สตรีที่อ่านและเขียนได้มีจำนวนบุตร เกิดรอด 3.753 คนต่อ 1,000 คน¹⁹ ในการศึกษาที่สาธารณรัฐฟิลิปปินส์พบว่า สามีที่มีความรู้แตกต่าง กันในระดับประถมและมัธยมศึกษา มีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.4 คน และ 3.8 คนตามลำดับ²⁰

ศูนย์วิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ทำการวิจัยเขตชานเมืองที่บางเขนเมื่อปี พ.ศ.2510 พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์ อย่างยิ่งยวด คู่สมรสที่มีการศึกษาสูง ๆ ย่อมจะมีบุตรน้อย สตรีที่ไม่มีการศึกษาจะมี บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.2 คน สตรีที่จบ ป.1-ป.4 มีบุตรเกิดรอด 3.5 คน สตรีที่ จบชั้นสูงขึ้นไปจะมีบุตรเกิดรอดเฉลี่ย 1.8 คน และในคานสามีพบว่า สามีที่ไม่มีการศึกษาจะมีบุตรเกิดรอด 5.4 คน สามีที่จบ ป.1-ป.4 จะมีบุตรเกิดรอด 3.4 คน และ สามีที่จบชั้นสูงจะมีบุตรเกิดรอด 2.2 คน²¹

สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ ศึกษาโดยใช้ตัวเลขของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทยพบว่า สตรีไทยในเขตชนบททุกกลุ่มอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมปีที่ 4 และที่จบจาก ชั้นประถมปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสูงกว่าจะมีจำนวนบุตร เกิดรอดร้อยละ 5.9, ร้อยละ 4.6 และร้อยละ 4.1 คนตามลำดับ²²

¹⁹Bogue, 1969. Op.cit., p. 315

²⁰Mercedes B. Concepcion, and Wilhem Flieger, Studies of Family Planning in Philippines, (Manila : University of Philippines, 1967) p. 95.

²¹Donald O. Cowgill, and others. Family Planning in Bangkok, Thailand. (Center for Population & Social Research Mahidol University), June 1969., p.11.

²²สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ, ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประชากร, หน้า 34.



ในด้านการศึกษิตตามความคาดหมายโดยทั่ว ๆ ไป ลักษณะทางการศึกษิตจะมีแนวโน้มที่จะช่วยในการควบคุมมิให้ประชากรมีบุตรมากเกินไป กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษิตสูงมักจะมีควมรในการวางแผนครอบครัว เพื่อกำหนดจำนวนบุตรที่เหมาระสมควรคือ ผู้ที่มีการศึกษิตต่ำ และจากการศึกษิตเกี่ยวกับสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้ครั้งนี้ พบว่า ลักษณะทางการศึกษิตและจำนวนบุตร เป็นไปตามความคาดหมาย กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษิตสูงกว่า มีแนวโน้มที่จะมีบุตรน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษิตต่ำกว่า เช่น ผู้ที่เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีแนวโน้มที่จะมีบุตรน้อยกว่าที่ไม่ได้เรียนหนังสือเลย (ดูตารางที่ 12) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผู้ที่สมรสทั้งหมด การรวมจำนวนการกระจายของจำนวนบุตรของผู้ที่เรียนในระดับประถมศึกษาและมีบุตรต่ำกว่า 3 คน พบว่าจะมีร้อยละ 56.0 ซึ่งสูงกว่าผู้ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไป คือร้อยละ 44.0 ในกลุ่มผู้มีการศึกษิตระดับเดียวกัน และเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่เรียนหนังสือเลย พบว่าผู้ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไป จะมีอัตราส่วนที่สูงกว่าผู้ที่มีบุตรต่ำกว่า 3 คนเล็กน้อย คือร้อยละ 47.5 และร้อยละ 42.7 แสดงว่าผู้มีการศึกษิตสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะมีบุตรน้อยกว่าผู้ที่ไม่เรียนเลย

เมื่อพิจารณาจำนวนครั้งการสมรส พบว่าในผู้ที่สมรส 1 ครั้ง ก็จะมีแบบแผนการกระจายการมีบุตร เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ผู้ที่เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จะมีบุตรต่ำกว่า 3 คน ในอัตราส่วนสูงกว่าผู้ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไป คือร้อยละ 60.6 และผู้ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไป มีร้อยละ 39.4 และเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีบุตรต่ำกว่า 3 คน ในกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ พบว่าจะมีร้อยละ 40.4 ซึ่งต่ำกว่าผู้ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไป คือร้อยละ 59.6 แสดงว่าผู้ที่ไม่เรียนหนังสือนั้นมีแนวโน้มที่จะมีบุตรมากกว่าผู้เรียนหนังสือ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การศึกษิตมีอิทธิพลต่อแบบแผนการมีบุตร

อย่างไรก็ตามในกลุ่มผู้ที่สมรส 2-3 ครั้ง การศึกษิตก็แสดงอิทธิพลต่อแบบแผนการมีบุตรบางเพียงเล็กน้อย เช่นเดียวกันถ้าพิจารณาแนวโน้มโดยทั่ว ๆ ไปถึงจำนวนการมีบุตรของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้ พบว่า กว่าสามในสี่จะมีบุตรเพียง 1 ถึง 4 คนเท่านั้น ซึ่งเป็นการกล่าวได้ว่าสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้มีจำนวนบุตรอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ

ดังนั้นจึงน่าจะสรุปได้ว่าอิทธิพลของการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป สตรีไทยมุสลิม
ในภาคใต้เรียนจบแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น แต่ในทกกลุ่มของผู้สมรส ผู้ที่มีการศึกษา
สูงกว่าถึงแม้เพียงระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จะมีแนวโน้มในการที่จะมีบุตรน้อยกว่าผู้ที่ไม่มีการ-
ศึกษา



ตารางที่ 12 อัตราส่วนร้อยละของการสมรสและจำนวนบุตร จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรีไทยมุสลิม ในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรส และการศึกษา.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2คน	บุตร 3-4คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
<u>สมรส 1 ครั้ง</u>					
ไม่เรียน	15.0(39)	25.4(66)	46.9(122)	12.7(33)	100.0(260)
เรียนระดับประถมศึกษา	25.5(23)	35.1(32)	30.7(28)	8.7(8)	100.0(91)
เรียนมัธยมและสูงกว่า	-	-	-	-	-
รวม	17.6(62)	27.9(98)	42.7(150)	11.8(41)	100.0(351)
<u>สมรส 2-3 ครั้ง</u>					
ไม่เรียน	13.6(9)	30.3(20)	40.9(27)	15.2(10)	100.0(66)
เรียนระดับประถมศึกษา	12.0(6)	38.0(19)	40.0(20)	10.0(5)	100.0(50)
เรียนมัธยมและสูงกว่า	-	-	-	-	-
รวม	12.9(15)	33.6(39)	40.6(47)	12.9(15)	100.0(116)
<u>สมรส 4 ครั้งและมากกว่า</u>					
ไม่เรียน	18.0(4)*	45.6(10)	36.4(8)	-	100.0(22)
เรียนระดับประถมศึกษา	11.1(1)*	33.3(3)*	55.6(5)	-	100.0(9)
เรียนมัธยมและสูงกว่า	-	-	-	100.0(2)*	100.0(2)
รวม	15.2(5)	39.4(13)	39.4(13)	6.0(2)	100.0(33)
<u>รวมสมรสทั้งหมด</u>					
ไม่เรียน	14.9(52)	27.6(96)	45.1(157)	12.4(43)	100.0(348)
เรียนระดับประถมศึกษา	20.0(30)	36.0(54)	35.3(53)	8.7(13)	100.0(150)
เรียนมัธยมและสูงกว่า	-	-	-	100.0(2)*	100.0(2)
รวม	16.4(82)	30.0(150)	42.0(210)	11.6(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

เนื่องจากชาวมุสลิมในภาคใต้มีแบบแผนการศึกษาที่แตกต่างจากชาวไทยอีกแบบหนึ่ง คือ การเรียนในปอเนาะหรือโรงเรียนสอนศาสนาเป็นรูปหนึ่งของโรงเรียนราษฎร์ ที่สอนในหลักศาสนาที่ทางศาสนา เพื่อให้คนรู้จักการปฏิบัติและเตรียมชีวิตเพื่อประกอบกิจทางศาสนา ในการศึกษาคั้งนี้จะศึกษาถึงระยะเวลาของการศึกษาในปอเนาะที่มีผลต่อการสมรส และการเจริญพันธุ์ของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้อีกด้วย การเรียนในโรงเรียนสอนศาสนาจะใช้เวลาดั้งแต่ 6 เดือน ไปจนถึง 4-5 ปี จนกว่าผู้ที่เรียนมีความรู้อย่างแจ่มแจ้ง

ผลจากการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปพบว่าสตรีไทยมุสลิมที่ผ่านการเข้าเรียนในโรงเรียนสอนศาสนานั้นมีแบบแผนการมีบุตรน้อยหรือมาก โดยที่ไม่ค่อยจะมีความแตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ถ้าพิจารณาผู้ที่สมรสทั้งหมด โดยนั้ระยะเวลาที่เรียนเกี่ยวข้องของคู่พบว่าผู้ที่มีบุตรน้อย คือต่ำกว่า 3 คน จะมีอัตราคือร้อยละ 36.7 (ดูตารางที่ 13) ค่ากว่าผู้ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไป ประมาณร้อยละ 63.3 เป็นการแสดงแนวโน้มให้เห็นว่าผู้ที่ใช้เวลาเรียนในโรงเรียนสอนศาสนาเพียงระยะไม่ถึงปี โอกาสที่จะมีบุตรมากคือ 3 คนขึ้นไป จะมีมากกว่าผู้ที่มีเพียง 3 คน และต่ำกว่า และในกลุ่มผู้ที่ใช้เวลาเรียนตั้งแต่ 1-3 ปี ก็พบไปในทำนองที่ว่า ผู้ที่ใช้เวลาเรียนมากจะมีแนวโน้มที่จะมีจำนวนบุตรน้อยสูงกว่าผู้ที่มีบุตรมาก แต่พอมาพิจารณาในกลุ่มที่มีเวลาเรียนตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป กลับพบไปในทำนองเดียวกับผู้ที่ใช้เวลาเรียนไม่ถึง 1 ปี กล่าวคือ มีผู้ที่มีแนวโน้มจะมีบุตรต่ำกว่า 3 คนนั้น ค่ากว่าผู้ที่จะมีบุตร 3 คนขึ้นไป ทั้ง ๆ ที่กลุ่มนี้ใช้เวลาเรียนมากที่สุด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นว่าไม่เป็นแบบลักษณะที่แน่นอนยากแก่การสรุป

เมื่อนำจำนวนครั้งการสมรสมาเกี่ยวข้องด้วย ปรากฏว่าแบบแผนการมีบุตรก็ไม่แตกต่างไปมากนัก กล่าวคือ ในกลุ่มที่สมรส 1 ครั้ง ผู้ที่ใช้เวลาเรียน 1 ปี และค่ากว่าก็จะมีแนวโน้มที่มีบุตรเกิน 3 คนไป ประมาณร้อยละ 69.2 ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่สูงกว่าผู้ที่มีบุตรต่ำกว่า 3 คน และผู้ที่ใช้เวลาเรียนตั้งแต่ 1-3 ปี กลับพบว่าจะมีแนวโน้มที่จะมีบุตรต่ำกว่า 3 คน ในอัตราส่วนที่สูงคือร้อยละ 71.2 เปรียบเทียบกับผู้ที่มีบุตร 3 คนขึ้นไปที่มีเพียงร้อยละ 21.8 เท่านั้น และผู้ที่ใช้เวลาเรียน 4 ปีขึ้นไป จำนวนผู้ที่

มีบุตรต่ำกว่า 3 คน และ 3 คนขึ้นไปจะใกล้เคียง คือร้อยละ 51.9 และร้อยละ 48.1 ตามลำดับ

สำหรับในกลุ่มที่สมรส 2-3 ครั้ง ก็จะมีแบบแผนไปในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จึงน่าจะสรุปได้ว่าแบบแผนการกระจายของจำนวนบุตรนั้นไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ดังนั้นอิทธิพลของการเรียนในโรงเรียนสอนศาสนาไม่ว่าจะมีผลบังคับต่อแบบแผนการมีบุตรให้แตกต่างกันเพียงใด

ตารางที่ 13 อัตราส่วนร้อยละของการสมรสและจำนวนบุตร จำแนกตามเวลาเรียนในโรงเรียนสอนศาสนา อิสลามของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรสและเวลา ที่ใช้ในโรงเรียนสอนศาสนา.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4 คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
<u>ผู้สมรส 1 ครั้ง</u>					
เรียนต่ำกว่า 1 ปี	13.1(26)	17.7(35)	61.1(121)	8.1(16)	100.0(198)
เรียนตั้งแต่ 1-3 ปี	23.7(24)	47.5(48)	17.9(18)	10.9(11)	100.0(101)
เรียน 4 ปีขึ้นไป	23.0(12)	28.9(15)	21.2(11)	26.9(14)	100.0(52)
รวม	17.6(62)	27.9(98)	42.7(150)	11.8(41)	100.0(351)
<u>ผู้สมรส 2-3 ครั้ง</u>					
เรียนต่ำกว่า 1 ปี	14.8(8)	38.8(21)	37.0(20)	9.4(5)	100.0(54)
เรียนตั้งแต่ 1-3 ปี	17.2(6)	22.8(8)	42.8(15)	17.2(6)	100.0(35)
เรียน 4 ปีขึ้นไป	3.8(1)*	37.0(10)	44.4(12)	14.8(4)*	100.0(27)
รวม	12.9(15)	33.6(39)	40.6(47)	12.9(15)	100.0(116)
<u>ผู้สมรส 4 ครั้งและมากกว่า</u>					
เรียนต่ำกว่า 1 ปี	13.3(2)*	40.0(6)	33.4(5)	13.3(2)*	100.0(15)
เรียนตั้งแต่ 1-3 ปี	10.0(1)*	50.0(5)	40.0(4)*	-	100.0(10)
เรียน 4 ปีขึ้นไป	25.0(2)*	25.0(2)*	50.0(4)*	-	100.0(8)
รวม	15.2(5)	39.4(13)	39.4(13)	6.0(2)	100.0(33)
<u>รวมผู้สมรสทั้งหมด</u>					
เรียนต่ำกว่า 1 ปี	13.5(36)	23.2(62)	54.7(146)	8.6(23)	100.0(267)
เรียนตั้งแต่ 1-3 ปี	21.2(31)	41.8(61)	25.3(37)	11.7(17)	100.0(146)
เรียน 4 ปีขึ้นไป	17.3(15)	31.0(27)	31.0(27)	20.7(18)	100.0(87)
รวม	16.4(82)	30.0(150)	42.0(210)	11.6(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

2. ศาสนาของคัมภีร์ ศาสนาบางศาสนามีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันโดยตรงของมนุษย์ ตลอดจนการส่งเสริมให้มีความมั่นคงในครอบครัว และการเจริญพันธุ์ ศาสนาอิสลามเปิดโอกาสให้คนสมรสได้มากกว่า 1 ครั้ง เสมือนเปิดโอกาสให้คนเลือกการสมรสได้ตลอดชีวิต จึงเกิดความไม่แน่นอนในคัมภีร์ ศาสนาอิสลามสมัยแรกมุ่งหวังเพื่อปรับปรุงศีลธรรมและความประพฤติของชาวอาหรับที่เลวและทะเลในท้องที่ โดยให้ทุกคนเลือกสมรสได้ตามความพอใจ และห้ามมิให้มีการทำแท้งอีกด้วย²³ ศาสนาอิสลามโบราณมีความคิดคำนึงถึงศีลธรรมมาก มีการพิจารณาโทษที่ตายแล้วให้ระบุดังความผิด เช่นการทำ²⁴ เป็นการบังคับมิให้คนนอกใจสามีภรรยา และเพื่อความมั่นคงในคัมภีร์ จึงทำให้การเจริญพันธุ์แตกต่างกันไป ดังเช่นชาวมุสลิมในภาคใต้มีการเจริญพันธุ์ต่ำกว่าชาวไทย คือมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 2.7 และ 3.6 คนตามลำดับ ต่อสตรี 1 คน

ในแง่การหย่าร้าง ศาสนาอิสลามได้บัญญัติในพระคัมภีร์อัลกุระอาน ตกเพื่อนชายมิให้หญิงเห็นยวสตรีที่จะสมรสใหม่ หากหย่าขาดไปแล้วเกินสี่เดือนกับสิบวัน หากไม่ครบเวลาดังกล่าวสตรีจะสมรสใหม่ไม่ได้²⁵

ในเรื่องศาสนา ผู้ศึกษาได้นำหัวข้อเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาต่อการป้องกัน การปฏิสนธิมาพิจารณา ทั้งนี้เพราะสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้นับถือศาสนาอิสลาม เมื่อพิจารณาว่าอิทธิพลทางศาสนาจะมีผลต่อการกำหนดจำนวนบุตรได้มากน้อยเพียงใด ผลจากการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป พบว่า ประชากรมีความเชื่อว่าการป้องกันการปฏิสนธินั้นในนิกายหลักศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 64.0 (ดูตารางที่ 14) นอกจากบางวิธีเท่านั้นที่คิดว่าเป็นหลัก-

²³ คีเรก กุลศิริสวัสดิ์, คัมภีร์อัลกุระอาน มิถุนายน 2512, หน้า 82.

²⁴ เรื่องเคิม หน้า 88.

²⁵ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

ศาสนา แต่มีใครบอกว่าวิชีโค ทั้งนี้เนื่องจากแบบสอบถามไม่ได้ถามไว้ และจากการเปรียบเทียบโดยทั่ว ๆ ไปจะเห็นว่า ผู้ที่มีความเชื่อว่ามีเนวโนมที่จะไม่มีบุตรอยู่ในอัตราที่สูง ประมาณร้อยละ 65.9 ถึงแม้จะนำจำนวนครั้งการสมรสมาพิจารณา ซึ่งจะกล่าวได้ว่าเกินกว่า 4 ครั้ง และมากกว่าแล้ว ในกลุ่มผู้สมรสกลุ่มอื่น ๆ ผู้ที่มีความเชื่อว่ามีเนวโนมที่จะไม่มีบุตรมากในอัตราที่สูง กล่าวคือในกลุ่มที่สมรส 1 ครั้ง มีร้อยละ 64.5 และผู้ที่สมรส 2-3 ครั้ง มีร้อยละ 60.0 ส่วนกลุ่มผู้สมรส 4 ครั้ง และมากกว่ามีจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถพิจารณาได้

เมื่อพิจารณาในกลุ่มที่มีบุตรมาก ๆ (มีบุตร 5 คน และมากกว่า) ก็พบว่าผู้เชื่อว่ามีเนวโนมศาสนานั้นมีร้อยละ 36.2 ซึ่งต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่เชื่อว่าบางวิธีผิดหลักศาสนาที่มีร้อยละ 43.1 จึงน่าจะเป็นเหตุผลอันหนึ่งที่ทำให้เป็นผู้มีบุตรมาก ทั้งนี้เพราะประชากรในกลุ่มนี้ยังมีความเชื่อทางศาสนาว่าวิธีบางวิธีของการป้องกันการปฏิสนธิผิดหลักศาสนา และในกลุ่มผู้ที่สมรส 1 ครั้งก็เช่นเดียวกัน จะมีผู้ที่มีความเชื่อดังกล่าว และมีบุตร 5 คนและมากกว่าในอัตราที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 43.9 แต่เมื่อพิจารณาจำนวนบุตรโดยทั่ว ๆ ไป พบว่าแบบแผนการมีบุตรจะมีประมาณ 1 ถึง 4 คน

ตารางที่ 14 อัตราส่วนร้อยละของการสมรสและจำนวนบุตร จำแนกตามความเชื่อทางศาสนาของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรสและความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิ.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4 คน	บุตร 5 คนและมากกว่า.	
สมรส 1 ครั้ง					
บางวิธีนิกหลักศาสนา	19.4(12)	11.2(11)	12.0(18)	43.9(18)	16.8(59)
ไม้นิกหลักศาสนา	64.5(40)	72.5(71)	68.0(102)	26.8(11)	63.8(224)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	16.1(10)	16.3(16)	20.0(30)	29.3(12)	19.4(68)
รวม	100.0(62)	100.0(98)	100.0(150)	100.0(41)	100.0(351)
สมรส 2-3 ครั้ง					
บางวิธีนิกหลักศาสนา	6.7(1)*	12.8(5)	23.4(11)	33.3(5)	18.9(22)
ไม้นิกหลักศาสนา	60.0(9)	76.9(30)	59.6(28)	66.7(10)	66.4(77)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	33.3(5)	10.3(4)*	17.0(8)	-	14.7(17)
รวม	100.0(15)	100.0(39)	100.0(47)	100.0(115)	100.0(116)
สมรส 4 ครั้งและมากกว่า					
บางวิธีนิกหลักศาสนา	-	30.8(4)*	38.5(5)	100.0(2)*	33.3(11)
ไม้นิกหลักศาสนา	100.0(5)	61.5(8)	46.2(6)	-	57.6(19)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	-	7.7(1)*	15.3(2)*	-	9.1(3)
รวม	100.0(5)	100.0(13)	100.0(13)	100.0(2)	100.0(33)
รวมสมรสทั้งหมด					
บางวิธีนิกหลักศาสนา	15.8(13)	13.3(20)	16.2(34)	43.1(25)	18.4(92)
ไม้นิกหลักศาสนา	65.9(54)	72.7(109)	64.8(136)	36.2(21)	64.0(320)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	18.1(15)	14.0(21)	19.0(40)	20.7(12)	17.6(88)
รวม	100.0(82)	100.0(150)	100.0(210)	100.0(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

ค. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพที่ผสมระหว่างการเจริญพันธุ์ กลุ่มสตรีที่มีอาชีพทางเกษตรกรรม มักจะมีอัตราเกิดสูงกว่าผู้ที่ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพวิชาการ หรือใช้สมอง ทักษะในการทำงาน ซึ่งมีผลต่อการเจริญพันธุ์โดยตรง จากการสำรวจในอดีตเคยในปี ค.ศ. 1931 พบว่าผู้ที่ไม่มีอาชีพแตกต่างกันการเจริญพันธุ์แตกต่างกันด้วย ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากจำนวนบุตรเกิดรอด โดยที่สตรีที่มีอายุ 14-43 ปี จำนวน 1,000 คน ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จะมีบุตรเกิดรอดอายุ 0-4 ปี ถึง 817 คน ในเมื่อกลุ่มวิชาชีพชั้นสูง 789 คน และการพาณิชย์ 771 คน ในกลุ่มอายุเดียวกัน²⁶ ในประเทศญี่ปุ่นจากข้อมูลสำมะโนประชากรปี พ.ศ. 2503 พบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมมีการเจริญพันธุ์สูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ซึ่งมีจำนวนบุตรเกิดรอด 3.88 คน และ 2.56 คนตามลำดับ²⁷

ดร.ศักดิ์ ฆาตชนิรันดร์ พบว่าในประเทศไทยกลุ่มสตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่หัวหน้าครอบครัวทำหน้าที่เป็นข้าราชการ ย่อมมีการเจริญพันธุ์ต่ำกว่าหัวหน้าครอบครัวที่เป็นชาวนา นั่นเป็นการแสดงว่าอาชีพของหัวหน้าครอบครัวแตกต่างกัน ทำให้การเจริญพันธุ์แตกต่างกันไปด้วย²⁸

แต่จากผลการศึกษาของ สุวัญญา วิบูลย์เศรษฐ พบว่าในทุกกลุ่มอายุของภรรยาที่มีสามีที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร จะมีจำนวนบุตรเกิดรอดเฉลี่ยไม่แตกต่างกันกับที่มีสามีที่มีอาชีพเป็นข้าราชการ ครู และเสมียนเท่าใดนัก กล่าวคือผู้มีสามีเป็นเกษตรกรจะมีบุตรเกิดรอด ประมาณร้อยละ 5.1 คน ส่วนผู้มีสามีเป็นข้าราชการ ครู

²⁶Driver, Op.cit., p.75.

²⁷

Kozo Veda, "Fertility Differentials and Trends in Japan," Sydney Conference, Contributed Paper, Sydney 1967., p.258.

²⁸ศักดิ์ ฆาตชนิรันดร์, "การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีบุตรของหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นข้าราชการ และประกอบอาชีพทางเกษตร" คัมภีร์ทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากรของประเทศไทย ครั้งที่ 1. (พระนคร: กองวิจัยสังคมศาสตร์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2506) หน้า 289.

และเสมียนในชนบทมีบุตร เกิดรอด ประมาณร้อยละ 5.0 คน ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากว่า กลุ่มข้าราชการ ครูและเสมียนในชนบท มีระดับการศึกษาไม่สูงมากเหมือนข้าราชการในเมืองใหญ่ ๆ และในชนบทข้าราชการเหล่านี้ยังประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมด้วย ซึ่งเป็นอาชีพรอง ดังนั้นอาจจะมีผลให้มีแนวความคิดและคุณค่าต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกันมากนัก 29

ในค่านิยมของสามี ผลของการศึกษาพบว่า อาชีพสามีของสตรีไทยมุสลิม ในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรและการใช้แรงงานมากกว่างานทักษะหรืองานวิชาชีพต่าง ๆ ประชากรจะยึดอาชีพการทำนาทำสวน เป็นกรรมกรรับจ้าง และค้าขายเป็นอาชีพหลัก และโดยทั่วไปพบว่า พวกที่สามีมีอาชีพทำนาทำสวนมีแนวโน้มของการกระจายจำนวนบุตรไปในทางที่มีบุตรมาก มากกว่าพวกกรรมกรรับจ้างและค้าขาย กล่าวคือผู้ที่สามีมีอาชีพทำนาทำสวนและมีบุตรมาก คือ 5 คน และมากกว่า มีแนวโน้มที่มีบุตรกึ่งกล่าวในอัตราร้อยละ 12.0 (ดูตารางที่ 15) ซึ่งสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับพวกที่สามีเป็นกรรมกรรับจ้างและค้าขายที่มีเพียงร้อยละ 6.8 เท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนครั้งของการสมรสเกี่ยวกับควยก็ตาม ผู้ที่สมรส 1 ครั้ง ก็จะมีแบบแผนกึ่งกล่าว ยกเว้นแต่ผู้ที่สมรส 2-3 ครั้ง ซึ่งจะมีแบบแผนการกระจายจำนวนบุตรที่ใกล้เคียงกัน คือผู้ที่ทำนาทำสวนจะมีบุตร 5 คน และมากกว่าร้อยละ 10.8 แต่ผู้ที่สามีมีอาชีพเป็นกรรมกรรับจ้างและค้าขายมีร้อยละ 10.9 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับกลุ่มที่สามีว่างงาน พบว่ากลุ่มที่สามีว่างงานมีแนวโน้มที่จะมีบุตรมากกว่ากลุ่มที่สามีมีอาชีพทำนาทำสวน หรือเป็นกรรมกรและค้าขาย และทุก ๆ กลุ่มของจำนวนครั้งการสมรสอีกควย ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มที่สามีว่างงานอาจจะมีโอกาสที่จะรวมอยู่กับภรรยาได้มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพทำนาทำสวน หรือเป็นกรรมกรรับจ้างและค้าขายที่จะต้องออกไปประกอบกิจของตนเองควยความเห็นเห็นอยู่ หรือต้องไปพักผ่อนในเรือสวนไร่นาในฤดูเพาะปลูก หรือเก็บเกี่ยวอีกควย



จึงอาจสรุปได้ว่า ระหว่างกลุ่มที่สามมีอาชีพแตกต่างกัน ก็เป็นผู้ทำนาทำสวน ประกอบการค้าขาย หรือเป็นกรรมกรรับจ้าง ความแตกต่างของจำนวนบุตรมีแนวโน้มที่จะแตกต่างกันไม่มากนัก แต่ในกลุ่มที่สามมีว่างงานจะมีแนวโน้มที่แตกต่างกันมาก กล่าวคือผู้ที่สามมีว่างงานมีแนวโน้มที่จะมีบุตร 5 คน และมากกว่าถึงร้อยละ 31.5 ในกลุ่มผู้สมรสทั้งหมด ในขณะที่ผู้ที่มีสามมีอาชีพทำนาทำสวนและค้าขายรวมกันมีเพียง 18.8 เท่านั้น และจะเป็นไปในลักษณะดังกล่าวเกือบทุกกลุ่มของจำนวนครั้งของการสมรส ยกเว้นกลุ่มผู้สมรส 4 ครั้ง และมากกว่าที่มีจำนวนตัวอย่างจำกัด ซึ่งไม่สามารถจะพิจารณาได้.

ตารางที่ 15 อัตราส่วนร้อยละของการสมรสและจำนวนบุตร จำแนกตามอาชีพของสามีของสตรีไทยมุสลิม
ในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรส และ อาชีพของสามี	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4 คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
<u>สมรส 1 ครั้ง</u>					
ทำนาทำสวน	14.4(32)	28.7(64)	44.4(99)	12.5(28)	100.0(223)
กรรมกรรับจ้างและคาชขาย	21.8(24)	30.9(34)	41.8(46)	5.5(6)	100.0(110)
ว่างงาน	33.3(6)	—	27.7(5)	39.0(7)	100.0(18)
รวม	17.6(62)	27.9(98)	42.7(150)	11.8(41)	100.0(351)
<u>สมรส 2-3 ครั้ง</u>					
ทำนาทำสวน	14.2(8)	32.1(18)	42.9(24)	10.8(6)	100.0(56)
กรรมกรรับจ้างและคาชขาย	10.8(5)	34.8(16)	43.5(20)	10.9(5)	100.0(46)
ว่างงาน	14.3(2)*	35.7(5)	21.4(3)*	28.7(4)*	100.0(14)
รวม	12.9(15)	33.6(39)	40.6(47)	12.9(15)	100.0(116)
<u>สมรส 4 ครั้งและมากกว่า</u>					
ทำนาทำสวน	20.0(4)*	40.0(8)	30.0(6)	10.0(2)*	100.0(20)
กรรมกรรับจ้างและคาชขาย	10.0(1)*	40.0(4)*	50.0(5)	—	100.0(10)
ว่างงาน	—	33.3(1)*	66.7(2)*	—	100.0(3)
รวม	15.2(5)	39.4(13)	39.4(13)	6.0(2)	100.0(33)
<u>รวมสมรสทั้งหมด</u>					
ทำนาทำสวน	14.7(44)	30.1(90)	43.2(129)	12.0(36)	100.0(299)
กรรมกรรับจ้างและคาชขาย	18.0(30)	32.5(54)	42.7(71)	6.8(11)	100.0(166)
ว่างงาน	22.8(8)	17.1(6)	28.6(10)	31.5(11)	100.0(35)
รวม	16.4(82)	30.0(150)	42.0(210)	11.6(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

2. รายได้ของคสมรสกับการเจริญพันธุ์ รายได้จะเป็นสิ่งเสริมสร้าง ความมั่นคงในฐานะทางเศรษฐกิจ คสมรสที่สมรสแล้วมีงานทำทั้งสองคน อาจจะมี วิธีป้องกันการปฏิสนธิได้ดีกว่าคสมรสที่ไม่แต่งงานทำ และมีความสัมพันธ์กับอายุเฉลี่ย ของการสมรสด้วย โดยที่คนมีรายไคน้อยเริ่มสมรสเมื่ออายุน้อยทำให้การเจริญพันธุ์ สูงกว่าคนที่มีการสมรสเมื่ออายุสูงกว่า จากการศึกษาที่เมืองนักปู้ ประเทศอินเดีย พบว่า สตรีที่มีรายได้ต่ำกว่า 500 รูปี จะมีอายุแรกสมรสเฉลี่ย 13.0 ปี มีรายได้ ตั้งแต่ 1,999 รูปี จะมีอายุแรกสมรส 16.9 ปี มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 รูปีขึ้นไป จะมีอายุแรกสมรสประมาณ 17.6 ปี³⁰ และรายได้ของคนจะสัมพันธ์กับที่อยู่อาศัย โดยที่คนนอกเมืองจะประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ๆ รายได้โดยอ้อมค่า กว่าคนที่อยู่ในเมือง ซึ่งมีอาชีพทางการค้า การอุตสาหกรรม เป็นต้น จากการ สืบรวจที่ไต้หวันพบว่า พวกที่อยู่นอกเมืองมีรายได้ต่ำกว่าพวกที่อยู่ในเมืองซึ่งมีอาชีพ ในสังคมอุตสาหกรรมและค้าขาย ผู้ที่อยู่นอกเมืองก็มีบุตรมากกว่าพวกในเมืองอีกด้วย³¹

เมื่อพิจารณาเรื่องรายได้ของสตรีไทยมสลิมในภาคใต้พบว่า โดยทั่วไปประชากร มีรายได้ต่ำเป็นส่วนมาก เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้กับจำนวนบุตร จะเห็นว่าผู้มีรายได้น้อยมีแนวโน้มที่จะมีบุตรน้อยกว่าผู้มีรายได้ต่ำ และไม่ทราบรายได้ ของตัวเอง กล่าวคือถ้าพิจารณาผู้มีรายได้ 3,000 บาทขึ้นไปต่อปี ที่มีแนวโน้มที่จะมี บุตรต่ำกว่า 3 คน จะมีร้อยละ 50.3 ซึ่งสูงกว่าผู้มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อปี และผู้ที่ไม่ทราบรายไคนั้นมีร้อยละ 47.3 และ 47.4 ตามลำดับ (ดูตารางที่ 16) อย่างไรก็ตามหากพิจารณาอีกแง่หนึ่งจะเห็นว่าผู้ที่ไม่ทราบรายไคนั้นจะมีแนวโน้มที่จะมีบุตร มากกว่าผู้มีรายไคน้อยเล็กน้อย คือผู้ที่ไม่ทราบรายได้จะมีร้อยละ 53.6 และผู้มีรายได้ ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อปี จะมีร้อยละ 52.7 และเมื่อนำจำนวนครั้งการสมรสมาเกี่ยว

³⁰ Driver, Op.cit., p.68.

³¹ George W. Barclay : Colonial Development and Population in Taiwan, Princeton : Princeton University Press, 1954., p.p. 38-58.

ของควยพบว่า เกือบทุกกลุ่มของจำนวนครั้งการสมรสจะมีแบบแผนดังที่กล่าวมาแล้ว
 ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่ารายได้จะมีอิทธิพลต่อการมีบุตรของสตรีไทยมุสลิมในภาค
 ใต้ และเมื่อพิจารณาถึงจำนวนบุตรพบว่า ส่วนใหญ่ประชากรจะมีบุตร 1-4 คนและ
 มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า เกี่ยวกับเรื่องรายได้ในประชากรอาจจะตอบไปใน
 ทางที่คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงบ้างก็ได้ ทั้งนี้เนื่องจากในขณะทำการสอบถาม
 ประชากรตัวอย่างในท้องที่ดังกล่าวจะถูกรายการคำถาม เพื่อเรียกวงเงินค่าคุณ
 ครอง ประชากรอาจจะปกปิดรายได้ที่แท้จริงเพราะกลัวโจรร้าย หรือเพราะมีความ
 ไม่ไว้วางใจผู้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นผู้คนแปลกหน้า และอาจจะเนื่องมาจากการที่ประชากร
 ไม่ได้มีรายได้เป็นเงินเดือนประจำ จึงไม่อาจกำหนดให้ตายตัวแน่นอนลงไปได้ว่ามี
 รายได้ปีละเท่าไร ซึ่งอาจจะยังผลตอบจักษัยดังกล่าว.

ตารางที่ 16 อัตราส่วนร้อยละของการสมรสและจำนวนบุตร จำแนกตามรายได้ของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรสและ- รายได้ (ต่อปี)	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4 คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
<u>สมรส 1 ครั้ง</u>					
ต่ำกว่า 3,000 บาท	17.7(30)	28.5(48)	43.7(74)	10.1(17)	100.0(169)
ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป	17.9(21)	33.4(39)	33.6(44)	11.1(13)	100.0(117)
ไม่ตอบไม่ทราบ	16.9(11)	16.9(11)	49.3(32)	16.9(11)	100.0(65)
รวม	17.6(62)	27.9(98)	42.7(150)	11.8(41)	100.0(351)
<u>สมรส 2-3 ครั้ง</u>					
ต่ำกว่า 3,000 บาท	12.9(7)	33.3(18)	44.5(24)	9.4(5)	100.0(54)
ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป	14.3(5)	31.4(11)	37.1(13)	17.2(6)	100.0(35)
ไม่ตอบไม่ทราบ	11.2(3)*	37.0(10)	37.0(10)	14.8(4)*	100.0(27)
รวม	12.9(15)	33.6(39)	40.6(47)	12.9(15)	100.0(116)
<u>สมรส 4 ครั้งและมากกว่า</u>					
ต่ำกว่า 3,000 บาท	16.6(3)*	44.5(8)	27.7(5)	11.2(2)*	100.0(18)
ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป	18.1(2)*	36.4(4)*	45.5(5)	-	100.0(11)
ไม่ตอบไม่ทราบ	-	25.0(11)	75.0(3)*	-	100.0(4)
รวม	15.2(5)	39.4(13)	39.4(13)	6.0(2)	100.0(33)
<u>รวมสมรสทั้งหมด</u>					
ต่ำกว่า 3,000 บาท	16.6(40)	30.7(74)	42.7(103)	10.0(24)	100.0(241)
ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป	17.2(28)	33.1(54)	38.0(62)	11.7(19)	100.0(163)
ไม่ตอบไม่ทราบ	14.5(14)	22.9(22)	46.8(45)	15.8(15)	100.0(96)
รวม	16.4(82)	30.0(150)	42.0(210)	11.6(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

ง. ปัจจัยทางค่านิยมวิทยาและอื่น ๆ

ทัศนคติเกี่ยวกับการกำหนดการวางแผนครอบครัว ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้อัตนคติ และท่าทีของการปฏิบัติการวางแผนครอบครัว เพื่อกำหนดค่าของการเจริญพันธุ์ เช่นการศึกษาที่ไต้หวันเมื่อปี ค.ศ. 1965 พบว่าสตรีที่มีบุตรโดยเฉลี่ยประมาณ 5-6 คน คิดว่าจำนวนบุตรที่เหมาะสมคือ 5 คนเท่านั้น³² Freedman และ Takeshita ได้ศึกษาที่ไต้หวันเหมือนกันเมื่อปี ค.ศ. 1969 โดยการสัมภาษณ์สตรี 2,696 คน ในจำนวนสตรี 2,713 คน ของเมืองไซตุงพบว่า สตรีเหล่านี้ต้องการบุตรชายมากกว่าบุตรหญิงโดยเฉลี่ย 2.2 คน และ 1.6 คนตามลำดับ³³ ในปี ค.ศ. 1964 Murphy ได้รวบรวมการศึกษาของ Osteria และ Pacheco ในการศึกษาที่ลูซอน ในเมืองทิวพบว่า สตรีที่สมรสของเมืองนี้เห็นด้วยกับการกำหนดมิให้มีบุตรมากเกินไป และวิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบหลังน้ำกามภายนอกช่องคลอดถึงร้อยละ 11.8 ในกลุ่มอายุ 15-34 ปี และร้อยละ 7.0 ในกลุ่มอายุ 35-44 ปี³⁴

การศึกษาที่สาธารณรัฐเกาหลี มีผู้สำรวจสตรีที่ทราบวิธีป้องกันการปฏิสนธิปรากฏว่าร้อยละ 72.3 ที่ทราบ และเมื่อแยกตามระดับการศึกษา ผู้ที่มีการศึกษาสูงทราบมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ³⁵

³²L.P. Chows and HSU. "A Chinese View of Family Planning in the Developing World" Fertility and Family Planning, a World View. Edited by S.J. Beharman, Leslie Corsa, Jr., Ronald Freedman, Ann Arbor : The University of Michigan 1969., p.p. 459-460.

³³Ronald Freedman and John Y. Takeshita. Family Planning in Taiwan (Princeton University Press 1969) p.40.

³⁴Trinided S. Osteria, and Antonio R. Pacheco. "Four Fertility Survey", Four Fertility Survey. Edited by Edmund M. Murphy. Population institution University of Philippines, Press Quezon City 1968), p. 86.

³⁵Toe Ryong Kim and Others, The Findings of the National Survey on Family Planning (Ministry of Health and Local Affairs), Kores 1966. p. 155,188.

ดร. แมคคาเนี่ยล ได้รายงานผลการสำรวจการวางแผนครอบครัวที่หมู่บ้าน
 ปง อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบสตรีร้อยละ 95 ต้องการมีบุตรไม่เกิน 3-4
 คน³⁶ และในประเทศปากีสถานได้มีการศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ
 เกี่ยวกับอนามัยครอบครัว เมื่อปี ค.ศ.1966 พบว่า ในการสัมภาษณ์ชายหญิง 1,500
 คน มีชายร้อยละ 42.8 สตรีร้อยละ 44.7 ของผู้สัมภาษณ์ที่มีความรู้เกี่ยวกับ
 วิธีป้องกันการปฏิสนธิ³⁷ ศูนย์วิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ทำการ
 วิจัยในเขตชานเมืองที่บางเขนเมื่อปี พ.ศ.2510 พบว่า สตรีที่ถูกสัมภาษณ์ 960 ราย
 จะมีถึงร้อยละ 96 ที่มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และคิดว่าควรมีบุตรเหมาะ
 สมคือร้อยละ 3.2 คน และเห็นควยกับการวางแผนครอบครัวร้อยละ 71.1³⁸ และ
 จากการสำรวจของสภาวิจัยแห่งชาติเกี่ยวกับชาวมุสลิมที่จังหวัดยะลาในด้านความรู้
 ทัศนคติเบื้องต้นเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว พบว่าสตรีที่ถูกสัมภาษณ์ระหว่างอายุ -
 15-44 ปี จะทราบวิธีป้องกันการปฏิสนธิเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น³⁹

มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ของสตรีไทยในชนบทเกี่ยวกับการปฏิสนธิ โดยใช้
 ข้อมูลของโครงการต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ
 และประชากรของประเทศไทยพบว่า สตรีที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิใน-

³⁶ เอ็ดวิน บี แมคคาเนี่ยล "รายงานเรื่องการสำรวจความรู้ ทัศนคติ และวิธี
 ปฏิบัติในการป้องกันการปฏิสนธิในประเทศไทย" การสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติเรื่อง
ประชากรของประเทศไทยครั้งที่ 3 (พระนคร : กองวิจัยสังคมศาสตร์ สำนักงานสภา
 วิจัยแห่งชาติ, 2511) หน้า 365.

³⁷ National Research Institute of Family Planning, Inventory of
 Family Planning Research in Pakistan, Karachi, 1969. p.51.

³⁸ Donald O. Cowgill and Others. Op.cit., p.p.2,4,5,7.

³⁹ Soontaree Suvipakit, A Pilot of Family Health in Thai Muslim
 Community in South Thailand. (The National Research Council, Bangkok,
 Thailand August 1969), p.p. 14,21.

กลุ่มอายุ 35-44 ปี จะปฏิบัติกาป้องกันกาปฏิสนธิมากที่สุด คือร้อยละ 31.5 และเมื่อจำแนกไต่ละเอียกตามวิธีป้องกันกาปฏิสนธิ พบว่าร้อยละ 8.7 เป็นผู้ที่ใช้ห่วงอนามัย ร้อยละ 12.6 เป็นผู้ที่ใช้ยาเม็ด และวิธีอื่น ๆ มีร้อยละ 10.0 สตรีในกลุ่มอายุ 25-34 ปี จะมีผู้ปฏิบัติกาปฏิสนธิร้อยละ 30.9 จำแนกโดยวิธีใส่ห่วงร้อยละ 9.0 ใช้ยาเม็ดรับประทานร้อยละ 13.6 และวิธีอื่น ๆ ร้อยละ 8.3⁴⁰ และในประเทศมาเลเซีย ระหว่างปี ค.ศ.1967 ถึงปี ค.ศ.1968 มีสตรีที่ยอมรับการป้องกันกาปฏิสนธิประมาณ ร้อยละ 92 ที่ใช้ยาเม็ดรับประทาน ร้อยละ 1.6 ใช้ห่วงอนามัย ร้อยละ 3.5 ที่ทำหมัน และร้อยละ 6.9 ใช้วิธีอื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุไว้ในจำนวนสตรีเป้าหมาย 31,000 คน⁴¹

สำหรับสตรีในชนบทนั้น จากตัวเลขของโครงการต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทย แสดงว่าในทุกกลุ่มอายุของสตรีที่ไม่มีบุตรเลย ผู้ที่มีบุตร 1-2 คน มีความไม่เห็นควยกับการวางแผนครอบครัว สูงกว่าผู้ที่มีบุตร 3-4 คน คือร้อยละ 40.5 ร้อยละ 49.0 และร้อยละ 36.4 ตามลำดับ แต่ดาพิจารณาจำนวนบุตร เกิดรอดพบว่า สตรีที่มีบุตร เกิดรอดเฉลี่ย 3-4 คนในทุกกลุ่มอายุ มีร้อยละ 14.5 ที่ใช้วิธีการวางแผนครอบครัว ซึ่งสูงกว่าที่มีบุตร เกิดรอดเฉลี่ย 1-2 คน ในทุกกลุ่มอายุที่ใช้วิธีวางแผนครอบครัวเพียงร้อยละ 7.1 เท่านั้น⁴²

⁴⁰ ทรายละเอียกจาก เศรษฐ์ เปลื้อง เชื้อ, "ความรของสตรีไทยในชนบทเกี่ยวกับ การป้องกันกาปฏิสนธิ" วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ- มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2515, หน้า 16.

⁴¹ Ariffin Bin Marzuki, "Population Programme in Malaysia" Population Control, edited by Sadik Nafis, (West Pakistan : Sweden Pakistan Family Welfare Project Communication Media Spection Lahore West Pakistan 1969), p.31.

⁴² ทรายละเอียกจาก สุวัสนา วิมลย์เศรษฐ์, แหล่งเกี่ยวขางคน, หน้า 59.

ความต้องการมีบุตร เป็นเรื่องหนึ่งในวิจัยทางค่านิยมวิทยา ทั้งนี้เพื่อ
 ต้องการทราบทัศนคติในการต้องการมีบุตร การกำหนดจำนวนบุตรที่เหมาะสม ซึ่ง
 จากผลการศึกษาพบว่าไม่มีกลุ่มใดที่จะมีบุตรจริง ๆ ใกล้เคียงตามความต้องการ กล่าวคือ
 บางกลุ่มที่ต้องการบุตรน้อยกลับมีบุตรมากเกินไปเกินความต้องการ เช่นในกลุ่มที่ต้องการมีบุตร
 1-2 คน จากลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปพบว่าประชากรในกลุ่มนี้มีบุตรจริง ๆ มากกว่าความ
 ต้องการในอัตราที่แตกต่างไป กล่าวคือมีบุตรจริง 3-4 คน ร้อยละ 45.8 (ดูตาราง
 ที่ 17) และมีบุตร 5 คน และมากกว่าร้อยละ 16.8 ซึ่งแตกต่างกับความต้องการ
 ของผู้ต้องการมีบุตร 1-2 คน ซึ่งมีจำนวนบุตรจริง 1-2 คน ร้อยละ 19.4 และ
 เมื่อเปรียบเทียบผู้ที่มีบุตรมาก พบว่าผู้ที่มีความต้องการมีบุตรน้อยกลับมีบุตรมากกว่า
 ผู้ที่ต้องการมีบุตรมาก กล่าวคือ ผู้ที่ต้องการมีบุตร 1-2 คน มีบุตร 5 คน และมีมาก
 กว่า 5 คน เป็น 2 เท่าของผู้ที่ต้องการมีบุตร 5 คน และมากกว่า คือร้อยละ 16.8 และ
 ร้อยละ 7.0 ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี เมื่อนำจำนวนครั้งการสมรสมาเกี่ยวข้องกับว่า แบบแผนความ
 ต้องการการมีบุตรกับการมีบุตรจริง ๆ นั้น ไม่มีกลุ่มใดที่จะเป็นไปตามความต้องการ
 แต่ประชากรก็จะมีบุตรจริง ๆ โดยประมาณ 3-4 คน ซึ่งมีข้อน่าสังเกตคือว่าสตรีไทย
 มุสลิมในภาคใต้ นั้นแม้จะมีความต้องการมีบุตรในลักษณะที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ แต่ประชากร
 อาจจะไม่สามารถควบคุมจำนวนบุตรให้เป็นไปตามความต้องการได้ ซึ่งเป็นสิ่งแสดง
 ให้เห็นชัดเจนว่าการวางแผนครอบครัวน่าจะมิได้มีบทบาทยิ่ง



ตารางที่ 17 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนบุตร จำแนกตามความต้องการการมีบุตรและจำนวนครั้งของการสมรสของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรสและ ความต้องการการมีบุตร.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4 คน	บุตร 5 คน และมากกว่า.	
สมรส 1 ครั้ง					
ต้องการมี 1-2 คน	28.2(11)	12.8(5)	46.2(18)	12.8(5)	100.0(39)
ต้องการมี 3-4 คน	17.4(31)	23.6(42)	51.1(91)	7.9(14)	100.0(178)
ต้องการมี 5 คนและมากกว่า	13.8(10)	37.5(27)	41.6(30)	7.1(5)	100.0(72)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	16.3(10)	38.7(24)	17.7(11)	27.3(27)	100.0(62)
รวม	17.6(62)	27.9(98)	42.7(150)	11.8(41)	100.0(351)
สมรส 2-3 ครั้ง					
ต้องการมี 1-2 คน	7.1(2)*	25.0(7)	46.4(13)	21.5(6)	100.0(28)
ต้องการมี 3-4 คน	10.6(5)	31.9(15)	46.9(22)	10.6(5)	100.0(47)
ต้องการมี 5 คนและมากกว่า	22.3(4)*	38.8(7)	33.3(6)	5.6(1)*	100.0(18)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	17.4(4)*	43.4(10)	26.2(6)	13.0(3)*	100.0(23)
รวม	12.9(15)	33.6(39)	40.6(47)	12.9(15)	100.0(116)
สมรส 4 ครั้งและมากกว่า					
ต้องการมี 1-2 คน	—	40.0(2)*	40.0(2)*	20.0(1)*	100.0(5)
ต้องการมี 3-4 คน	31.3(5)	37.4(6)	31.3(5)	—	100.0(16)
ต้องการมี 5 คนและมากกว่า	—	50.0(5)	40.0(4)*	10.0(1)*	100.0(10)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	—	—	100.0(2)*	—	100.0(2)
รวม	15.2(5)	39.4(13)	39.4(13)	6.0(2)	100.0(33)
รวมสมรสทั้งหมด					
ต้องการมีบุตร 1-2 คน	18.0(13)	19.4(14)	45.8(33)	16.8(12)	100.0(72)
ต้องการมี 3-4 คน	17.0(41)	26.3(63)	48.9(118)	7.8(19)	100.0(241)
ต้องการมี 5 คนและมากกว่า	14.0(14)	39.0(39)	40.0(40)	7.0(7)	100.0(100)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	16.2(14)	39.0(34)	21.8(19)	23.0(20)	100.0(87)
รวม	16.4(82)	30.0(150)	42.0(210)	11.6(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

ผู้ศึกษาได้พยายามศึกษาว่า ประชากรมีความคิดเห็นต่อการป้องกันการ
 ปฏิสนธิอย่างไรบ้าง โดยเปลี่ยนคำถามเป็นการป้องกันมิให้มีบุตรมากเกินไป โดย
 ไม่นำความเชื่อทางศาสนาที่เกี่ยวข้อง พบว่าประชากรมีความเห็นด้วยเป็นส่วนมาก
 ซึ่งตามความคาดหมายโดยทั่วไป ถ้าหากประชากรเห็นด้วย ผู้ที่มีบุตรมาก ๆ น่าจะมี
 น้อย แต่ปรากฏว่าจำนวนบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับการเห็นด้วย กล่าวคือผู้ที่เห็นด้วย
 จะมีจำนวนบุตรอยู่ในอัตราที่สูง เช่น ในกลุ่มที่มีบุตร 5 คน และมากกว่า ประมาณ
 ร้อยละ 74.8 (ดูตารางที่ 18) ซึ่งทั้งนี้อาจจะเนื่องจากประชากรยังไม่กล้าที่จะ
 คัดสินใจยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เช่น ในเรื่องการควบคุมการเกิดเพื่อมิให้มีบุตรมากเกินไป
 ประกอบกับอาจจะขาดความรู้ ความเข้าใจ ในวิธีการวางแผนครอบครัวอีกด้วย ซึ่ง
 จากการวิจัยที่ไพศารามก็พบเช่นเดียวกันว่า ชาวชนบทไม่ยอมรับเอาวิธีการวางแผน
 ครอบครัวไปปฏิบัติโดยทันที กล่าวคือ สตรี 7 ใน 10 ไม่ต้องการจะมีบุตรต่อไปอีก
 จากการพยายามวัดใจว่าสตรีที่ไม่ต้องการมีบุตรต่อไปกับสตรีทั้งหมดนั้น ส่วนใหญ่
 พร้อมหรือไม่ที่จะรับเอาวิธีวางแผนครอบครัวมาใช้ ปรากฏว่าประมาณ 2 ใน 5
 พร้อมที่จะรับ แต่จากการทดลองให้บริการในค่านนี้ที่ไพศาราม ประมาณ 2 ปี
 ปรากฏว่าเพียง 1 ใน 5 เศษ ๆ เท่านั้นที่มารับบริการ⁴³ ซึ่งทำให้เห็นว่าการ
 วางแผนครอบครัวเหมือนกับการแนะนำเอาสิ่งใหม่ ๆ มาสู่สังคม เป็นสิ่งใหม่ใน
 วัฒนธรรม ซึ่งผู้ยังไม่เข้าใจต้องใช้เวลาดึกษานานพอสมควร การที่จะทำได้ผล
 ในทันทีหรือการที่จะยอมรับในทันทีทั้งสังคมนั้นย่อมเป็นไปได้ ต้องใช้เวลานานมาก⁴⁴

⁴³ วัชรินทร์ ประจวบเหมาะ "การสำรวจเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และวิธีปฏิบัติในการ
 ป้องกันการปฏิสนธิในประเทศไทย," รายงานการสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากร
 ของประเทศไทย ครั้งที่ 3. หน้า 394.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

เมื่อนำจำนวนครั้งการสมรสมาเกี่ยวข้องกับพบว่า ประชากรเห็นควยทุกกลุ่มสมรส เป็นสัดส่วนที่สูง เช่นสมรส 1 ครั้ง เห็นควยถึงร้อยละ 68.0 ในเมื่อไม่เห็นควยเพียงร้อยละ 5.4 แต่กลุ่มสมรสกลุ่มนี้เป็นผู้มีแนวโน้มจะมีบุตร 5 คน และมากกว่าถึงร้อยละ 75.6 ในกลุ่มสมรส 2-3 ครั้ง เช่นเดียวกัน มีผู้เห็นควยถึงร้อยละ 55.1 แต่มีผู้ที่แนวโน้มจะมีบุตร 5 คน และมากกว่าถึงร้อยละ 66.6 ดังนั้นการตอบที่เห็นควยกับแบบแผนการมีบุตรจึงไม่สัมพันธ์กัน

อย่างไรก็ตามยังมีประชากรอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ตอบไม่ทราบ ซึ่งคาดว่าถ้าหากประชากรได้รับการศึกษา และมีความรู้มากกว่านี้คาดว่าจะมีผู้ตอบเห็นควยมากกว่านี้ก็ได้ หากประชากรเข้าใจและยอมรับว่าการวางแผนครอบครัวเป็นประโยชน์ต่อตัวเองทั้งในเรื่องจำนวนบุตร สุขภาพอนามัย เศรษฐกิจและการศึกษา



ตารางที่ 18 อัตราส่วนร้อยละของการสมรส และจำนวนบุตรจำแนกตามความคิดเห็นต่อการป้องกันการ-
 ปฏิสนธิของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรส และ ความคิดเห็นต่อการป้องกันการ การปฏิสนธิ.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4 คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
<u>สมรส 1 ครั้ง</u>					
เห็นควาย	75.8(47)	47.9(47)	76.0(114)	75.6(31)	68.2(39)
ไม่เห็นควาย	3.2(2)*	7.0(7)	6.7(10)	-	5.4(19)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	21.0(13)	45.0(44)	17.3(26)	24.4(10)	26.6(93)
รวม	100.0(62)	100.0(98)	100.0(150)	100.0(41)	100.0(351)
<u>สมรส 2-3 ครั้ง</u>					
เห็นควาย	80.0(12)	51.3(20)	46.8(22)	66.6(10)	55.1(64)
ไม่เห็นควาย	20.0(3)*	30.7(12)	10.5(5)	6.7(1)*	18.1(21)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	-	18.0(7)	42.6(20)	26.7(4)*	26.8(31)
รวม	100.0(15)	100.0(39)	100.0(47)	100.0(15)	100.0(116)
<u>สมรส 4 ครั้งและมากกว่า</u>					
เห็นควาย	100.0(5)	76.9(10)	53.8(7)	100.0(2)*	72.7(24)
ไม่เห็นควาย	-	23.1(3)*	23.1(3)*	-	18.2(6)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	-	-	23.1(3)*	-	9.1(3)
รวม	100.0(5)	100.0(13)	100.0(13)	100.0(2)	100.0(33)
<u>รวมสมรสทั้งหมด</u>					
เห็นควาย	78.0(64)	51.3(77)	68.1(143)	74.1(43)	65.4(327)
ไม่เห็นควาย	6.1(5)	14.6(22)	8.6(18)	1.7(1)*	9.2(46)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ	15.9(13)	34.1(51)	23.3(49)	24.2(14)	25.4(127)
รวม	100.0(82)	100.0(150)	100.0(210)	100.0(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

ถึงแม้สตรีไทยมุสลิมในภาคใต้จะมีความเห็นคล้ายกับการป้องกันมิให้มีบุตรมาก และความเชื่อทางศาสนาไม่น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนครอบครัวตามที่ไคกล่าวก็ตาม แต่การศึกษาพยายามศึกษาว่าสตรีเหล่านั้นจะยอมรับวิธีการในการป้องกันการปฏิสนธิหรือไม่ โดยจำแนกตามวิธีต่าง ๆ ซึ่งจากตารางที่ 19 ผลของการศึกษาพบว่า โดยทั่ว ๆ ไปประชากรมีแนวโน้มที่เห็นว่าการใช้ห่วงอนามัย ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการป้องกันการปฏิสนธินั้น เป็นเรื่องที่ยุ้งยากและเป็นอันตรายอยู่ในอัตราค่อนข้างสูงประมาณร้อยละ 58.2 และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มจำนวนบุตรพบว่า สตรีที่มีบุตรน้อยปานกลาง และบุตรมาก ก็มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันกล่าวคือ มีเหตุผลว่าเป็นอันตรายมากกว่าร้อยละ 50.0 ทุกกลุ่มจำนวนบุตร

เมื่อพิจารณาจำนวนครั้งการสมรสมาเกี่ยวข้องกับควยพบว่า ในกลุ่มผู้ที่สมรส 1 ครั้ง ก็มีความคิดเห็นไปในทำนองเดียวกัน แต่ในกลุ่มผู้สมรส 2-3 ครั้ง เนื่องจากมีจำนวนจำกัด จะเห็นไม่ไคชัดเจนนัก แต่ก็มีแนวโน้มที่จะมีลักษณะเป็นไปในแบบเดียวกัน

จึงอาจจะกล่าวได้ว่า นโยบายในการวางแผนครอบครัวนั้นอาจจะยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ทั้งนี้เพราะประชากรไม่เข้าใจในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิ นอกเสียจากรัฐบาลควรจรรีบเร่งดำเนินการให้การศึกษแก่ประชาชน ซึ่งนอกจากวิธีใช้ห่วงอนามัยแล้วไคพิจารณาวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละชุมชนต่อไปด้วย

ตารางที่ 19 อัตราส่วนร้อยละของการสมรสและจำนวนบุตร จำแนกตามเหตุผลในการใช้ห่วงอนามัยเพื่อ
ป้องกันการปฏิสนธิของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรสและเหตุผลในการใช้ห่วงอนามัยเพื่อป้องกันการปฏิสนธิ.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2คน	บุตร 3-4คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
สมรส 1 ครั้ง					
ไม่เห็นควาย	22.5(14)	17.3(17)	10.0(15)	17.1(7)	15.1(53)
ศึกษาศาสตร์และสามีไม่ยอม	8.1(5)	27.6(27)	8.0(12)	17.1(7)	14.5(51)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	61.3(38)	50.0(49)	78.6(118)	60.9(25)	65.5(230)
ไม่ชอบ ไม่ทราบ	8.1(5)	5.1(5)	3.4(5)	4.9(2)*	4.9(17)
รวม	100.0(62)	100.0(98)	100.0(150)	100.0(41)	100.0(351)
สมรส 2-3 ครั้ง					
ไม่เห็นควาย	13.4(2)*	12.8(5)	19.1(9)	—	13.7(16)
ศึกษาศาสตร์และสามีไม่ยอม	33.3(5)	20.6(8)	38.3(18)	66.7(10)	35.3(41)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	33.3(5)	53.8(21)	31.9(15)	33.3(5)	39.7(46)
ไม่ชอบ ไม่ทราบ	20.0(3)*	12.8(5)	10.7(5)	—	11.3(13)
รวม	100.0(15)	100.0(39)	100.0(47)	100.0(15)	100.0(116)
สมรส 4 ครั้งและมากกว่า					
ไม่เห็นควาย	40.0(2)*	7.6(1)*	7.6(1)*	—	12.1(4)
ศึกษาศาสตร์และสามีไม่ยอม	—	23.1(3)*	53.9(7)	—	30.3(10)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	40.0(2)*	53.8(7)	30.9(4)*	100.0(2)*	45.5(15)
ไม่ชอบ ไม่ทราบ	20.0(1)*	15.5(2)*	7.6(1)*	—	12.1(4)
รวม	100.0(5)	100.0(13)	100.0(13)	100.0(2)	100.0(33)
รวมสมรสทั้งหมด					
ไม่เห็นควาย	21.9(18)	15.3(23)	11.9(25)	12.0(7)	14.6(73)
ศึกษาศาสตร์และสามีไม่ยอม	12.2(10)	25.3(38)	17.6(37)	29.3(17)	20.4(102)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	54.8(45)	51.3(77)	65.2(137)	55.2(32)	58.2(291)
ไม่ชอบ ไม่ทราบ	11.1(9)	8.1(12)	5.3(11)	3.5(2)*	6.8(34)
รวม	100.0(82)	100.0(150)	100.0(210)	100.0(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

การกินยา เม็ด เพื่อป้องกันการปฏิสนธิ เป็นวิธีอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งได้นำมาพิจารณาว่าประชากรมีเหตุผลอย่างไร จากผลการศึกษาพบว่า สตรีไทยมุสลิมในภาคใต้ในส่วนใหญ่จะไม่รู้จักลักษณะของยาเม็ดหรือช่องยา และคิดว่าปัญหานี้อาจจะรวมไปถึงแหล่งจำหน่าย ว่ามีจำหน่ายที่ไหน ซึ่งจากลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปแล้วพบว่า ประชากรที่ไม่รู้จักยาเม็ดมีจำนวนค่อนข้างสูงคือร้อยละ 55.0 จากตารางที่ 20 เมื่อพิจารณาค่ากลุ่มที่มีจำนวนบุตรแตกต่างกัน พบว่ากลุ่มที่มีแนวโน้มจะไม่มีการคุมกำเนิดเป็นจำนวนร้อยละ 58.1 เท่ากันกับผู้ที่คุมกำเนิด 3-4 คน และผู้ที่คุมกำเนิดมาก จะไม่รู้จักยาอยู่ในอัตราร้อยละ 50.0 จึงเห็นได้ว่าการเผยแพร่เกี่ยวกับวิธีการในการป้องกันการปฏิสนธิโดยวิธีกินยาเม็ดยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในหมู่สตรีไทยมุสลิมในภาคใต้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนครั้งการสมรสมาเกี่ยวข้องกับควย จะพบว่าแบบแผนขอคิดเห็นมีแนวโน้มเป็นไปดังที่กล่าวมาแล้ว เพราะเนื่องจากข้อจำกัดที่ไม่สามารถชี้ให้เห็นเฉพาะลงไปได้ชัดเจนว่ากลุ่มใดมีความคิดเห็นขัดแย้งอย่างไร

อาจจะสรุปให้เห็นได้ว่าประชากรนั้นยังไม่รู้จักยาเม็ดสำหรับใช้ในการป้องกันการปฏิสนธิอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในอัตราที่สูงทุกกลุ่มจำนวนครั้งของการสมรส การที่สตรีไทยมุสลิมมีบุตรน้อยนั้นคาดว่างไม่ใช่ว่าเนื่องมาจากอิทธิพลของการป้องกันการปฏิสนธิ แต่จะมาจากปัจจัยทางด้านประชากรและสังคมของประชากรตัวอย่างมากกว่า

ตารางที่ 20 อัตราส่วนร้อยละของการสมรสและจำนวนบุตรจำแนกตามเหตุผลในการกินยาเม็ดเพื่อป้องกันการ-
ปฏิสนธิของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรสและเหตุผล ในการกินยาเม็ดเพื่อป้องกันการ ปฏิสนธิ.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2 คน	บุตร 3-4 คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
<u>สมรส 1 ครั้ง</u>					
ไม่เห็นควายเพราะผิดหลักศาสนา	6.4(4)*	12.2(12)	9.3(14)	9.7(4)*	9.7(34)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	17.7(11)	-	16.7(25)	12.2(5)	11.6(41)
ไม่รู้จัก	67.8(42)	67.4(66)	58.0(87)	51.2(21)	61.6(216)
ไม่ชอบ ไม่ทราบ	8.1(5)	20.4(20)	58.0(24)	26.9(11)	17.1(60)
รวม	100.0(62)	100.0(98)	100.0(150)	100.0(41)	100.0(351)
<u>สมรส 2-3 ครั้ง</u>					
ไม่เห็นควายเพราะผิดหลักศาสนา	13.3(2)*	20.5(8)	14.8(7)	33.3(5)	18.9(22)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	-	51.3(20)	4.5(2)*	26.7(4)*	22.4(26)
ไม่รู้จัก	40.0(6)	15.4(6)	65.9(31)	40.0(6)	42.2(49)
ไม่ชอบ ไม่ทราบ	46.7(7)	12.8(5)	14.8(7)	-	16.5(19)
รวม	100.0(15)	100.0(39)	100.0(47)	100.0(15)	100.0(116)
<u>สมรส 4 ครั้งและมากกว่า</u>					
ไม่เห็นควายเพราะผิดหลักศาสนา	-	38.6(5)	15.4(2)*	-	21.2(7)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	100.0(5)	15.3(2)*	23.0(3)*	-	30.3(10)
ไม่รู้จัก	-	30.8(4)*	30.8(4)*	100.0(2)*	30.3(10)
ไม่ชอบ ไม่ทราบ	-	15.3(2)*	30.8(4)*	-	18.2(6)
รวม	100.0(5)	100.0(13)	100.0(13)	100.0(2)	100.0(33)
<u>รวมสมรสทั้งหมด</u>					
ไม่เห็นควายเพราะผิดหลักศาสนา	7.3(6)	16.6(25)	10.9(23)	15.5(9)	12.6(63)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	19.5(16)	14.6(22)	14.3(30)	15.5(9)	15.4(77)
ไม่รู้จัก	58.6(48)	50.6(76)	58.1(122)	50.0(29)	55.0(275)
ไม่ชอบ ไม่ทราบ	14.6(12)	18.2(27)	16.7(35)	19.0(11)	17.0(85)
รวม	100.0(82)	100.0(150)	100.0(210)	100.0(58)	100.0(500)

* ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.

วิธีทำหมันเป็นวิธีสุดท้ายที่นำมาพิจารณาเกี่ยวกับ เหตุผลของสตรีไทยมุสลิม ในภาคใต้ ในการที่จะยอมรับ หรือมีเหตุผลอย่างไรในการป้องกันการใช้วิธีคุมกำเนิด วิธีนี้ พบว่าประชากรมีเหตุผลไม่เห็นด้วย เพราะสามีไม่ยอม เป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และอันตราย มีอัตราที่ไม่แตกต่างกันเท่าใดนักประมาณร้อยละ 14.2 และ 19.8 ตามลำดับ (ดูตารางที่ 21) แต่ประชากรที่ไม่ทราบเป็นอัตราที่สูงคือร้อยละ 66.0 ดังนั้นพอมีแนวทางที่จะมองเห็นได้ว่าประชากรส่วนใหญ่ที่ไม่รู้จักวิธีการป้องกันการปฏิสนธิ เกี่ยวกับวิธีทำหมันนี้ ซึ่งเมื่อพิจารณา เปรียบเทียบระหว่างผู้มีแนวโน้มที่จะไม่มีบุตร กับผู้มีบุตรมากพบว่า จะไม่ทราบว่าการทำหมันคืออะไรในอัตราที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่ไม่มีบุตรเลยมีประมาณร้อยละ 58.6 และผู้มีบุตร 5 คน และมากกว่ามีร้อยละ 77.6 ซึ่งเป็นไปในอัตราที่ค่อนข้างสูงทั้งคู่

เมื่อนำเอาจำนวนครั้งการสมรสมาเกี่ยวข้องของทั้งผู้ที่สมรส 1 ครั้ง สมรส 2-3 ครั้ง ในทุกกลุ่มของจำนวนบุตรพบว่า ต่างไม่ทราบเกี่ยวกับวิธีทำหมันในอัตราที่สูง เป็นลักษณะเดียวกัน

และจากการศึกษาถึง เหตุผลของการใช้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิทั้งสาม วิธีดังที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นนั้น มีข้อที่น่าสังเกตคือว่าประชากรยังขาดความรู้ในเรื่องวิธีการป้องกันการปฏิสนธิ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าแบบแผนการมีบุตรที่อยู่ในเกณฑ์ 1-4 คน ของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้นั้นไม่ใช่เกิดจากอิทธิพลของโครงการการวางแผนครอบครัวโดยตรงเท่าใดนัก ซึ่งอาจจะเกิดจากอิทธิพลจากปัจจัยอย่างอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องของก็ได้ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายว่าวิทยานิพนธ์นี้มิได้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาชี้เฉพาะลงไปว่าอิทธิพลอะไรที่ทำให้สตรีไทยมุสลิมในภาคใต้มีบุตรน้อย เป็นแต่เพียงให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสมรสกับการเจริญพันธุ์ กล่าวคือแบบแผนการมีบุตรของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้นั้นมีมาด้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากจำนวนครั้งของการสมรส และศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องของควยเท่านั้น

ตารางที่ 21 อัตราส่วนร้อยละของการสมรสและจำนวนบุตร จำแนกตามเหตุผลในการทำหมั้นเพื่อป้องกัน การปฏิสนธิของสตรีไทยมุสลิมในภาคใต้.

จำนวนครั้งการสมรสและเหตุผลในการทำหมั้นเพื่อป้องกัน การปฏิสนธิ.	จำนวนบุตร				รวม
	ไม่มีบุตร	บุตร 1-2คน	บุตร 3-4คน	บุตร 5 คน และมากกว่า	
<u>สมรส 1 ครั้ง</u>					
ไม่เห็นควยเพราะสามีไม่ยอม	16.1(10)	6.1(6)	16.7(25)	-	11.6(41)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	27.4(17)	6.1(6)	20.0(30)	7.3(3)*	15.9(56)
ไม่ตอบ ไม่ทราบและอื่น ๆ	56.5(35)	87.8(86)	63.3(95)	92.7(38)	72.5(254)
รวม	100.0(62)	100.0(98)	100.0(150)	100.0(41)	100.0(351)
<u>สมรส 2-3 ครั้ง</u>					
ไม่เห็นควยเพราะสามีไม่ยอม	13.3(2)*	17.9(7)	21.3(10)	13.3(2)*	18.1(21)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	26.7(4)*	20.5(8)	31.9(15)	53.3(8)	30.2(35)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ และอื่น ๆ	60.0(9)	61.6(24)	46.8(22)	33.4(5)	51.7(60)
รวม	100.0(15)	100.0(39)	100.0(47)	100.0(15)	100.0(116)
<u>สมรส 4 ครั้งและมากกว่า</u>					
ไม่เห็นควยเพราะสามีไม่ยอม	-	23.0(3)*	46.2(6)	-	27.3(9)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	20.0(1)*	38.5(5)	15.3(2)*	-	24.2(8)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ และอื่น ๆ	80.0(4)*	38.5(5)	38.5(5)	100.0(2)*	48.5(16)
รวม	100.0(5)	100.0(13)	100.0(13)	100.0(2)	100.0(33)
<u>รวมสมรสทั้งหมด</u>					
ไม่เห็นควยเพราะสามีไม่ยอม	14.6(21)	10.6(16)	19.5(41)	3.5(2)*	14.2(71)
ยุ่งยากและเป็นอันตราย	26.8(22)	12.6(19)	22.3(47)	18.9(11)	19.8(90)
ไม่ตอบ ไม่ทราบ และอื่น ๆ	58.6(48)	76.8(115)	58.2(122)	77.6(45)	66.0(330)
รวม	100.0(82)	100.0(150)	100.0(210)	100.0(58)	100.0(500)

*: ตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย.